

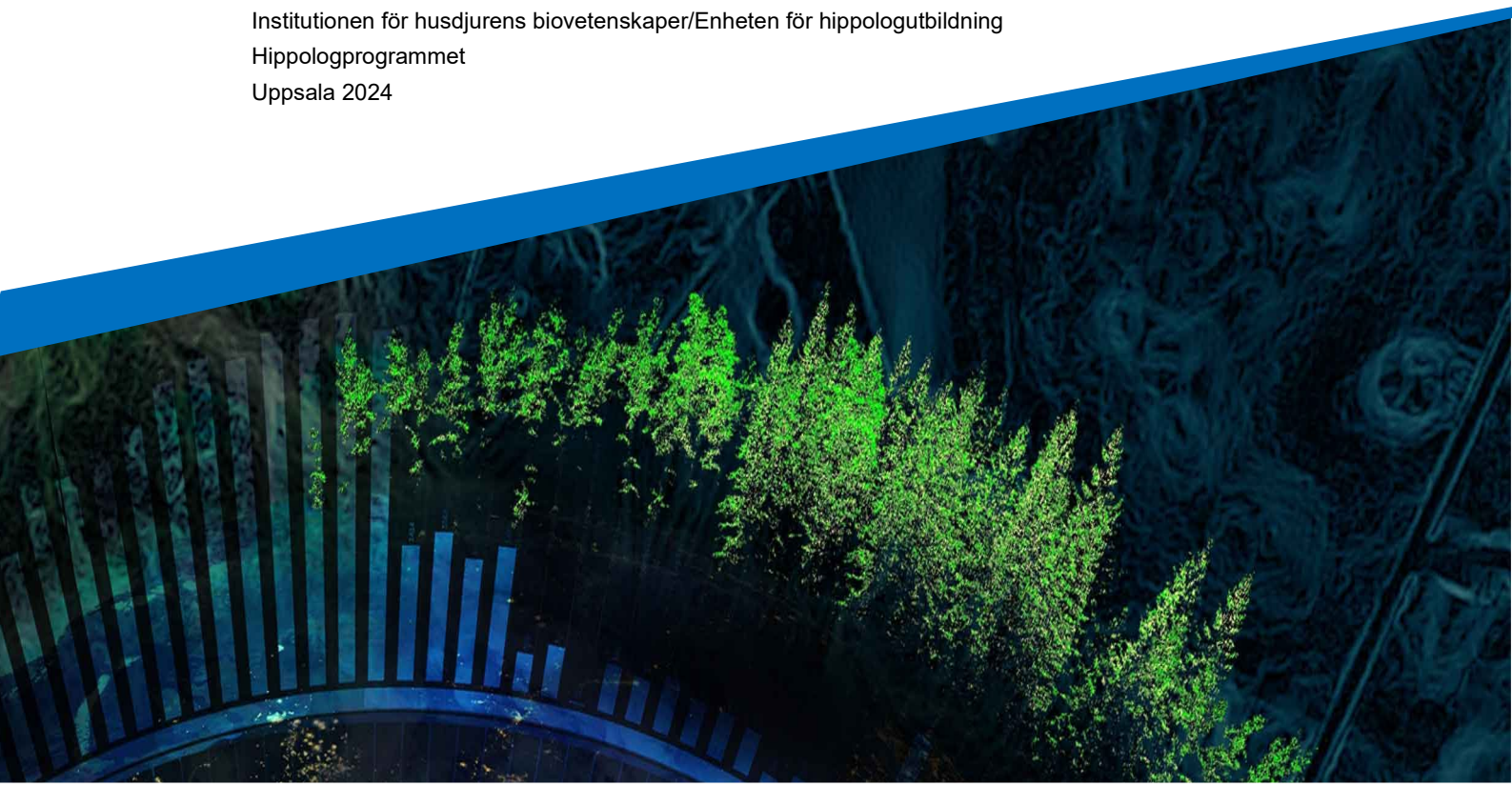

Skador och skadeförebyggande arbete för svenska ridskolehästar

- En pilotstudie

Ellen Roos & Hanna Helgerud

Självständigt arbete • 15 hp
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap
Institutionen för husdjurens biovetenskaper/Enheten för hippologutbildning
Hippologprogrammet
Uppsala 2024

Skador och skadeförebyggande arbete för svenska ridskolehästar – en pilotstudie

Injuries and injury prevention measures of horses in Swedish riding schools – a pilot study

Ellen Roos & Hanna Helgerud

Handledare: Miia Riihimäki, Hippologenheten, Institutionen för husdjurens biovetenskaper
Bitr. handledare: Cecilia Lönnell, Tequi
Examinator: Karin Morgan, Hippologenheten Strömsholm, SLU

Omfattning: 15 hp
Nivå och fördjupning: Grundnivå, G2E
Kurstitel: Självständigt arbete i hippologi
Kurskod: EX0864
Program/utbildning: Hippologprogrammet
Kursansvarig inst.: Institutionen för husdjurens biovetenskaper
Utgivningsort: Uppsala
Utgivningsår: 2024
Delnummer i serien: K 164

Nyckelord: arbete häst, underlag, hållbar häst, inhysning, import av häst

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap
Institutionen för husdjurens biovetenskaper
Enheten för hippologutbildning

Sammanfattning

Hästarnas hälsa och hållbarhet är en väsentlig komponent för en framgångsrik ridskola. En välfungerande ridskola kännetecknas av hästar som går i fullt arbete, när en hög ålder, efter ett liv med mycket få sjukskrivningsdagar. Ridskolehästens hälsostatus påverkas av en rad faktorer, exempelvis management och träningsupplägg. Ridskolans personal har en viktig roll för att anpassa hästarnas arbete och för att eftersträva en god hästvelfärd. Det innebär att många ridskolor strävar efter att ha utbildad personal inom hästkunskap och ridlära, som exempelvis hästkötarexamen och SRLI. Detta för att kunna arbeta framåt mot en god hästvelfärd och förebygga skador samt utveckla ridskoleverksamheten. Syftet med denna studie var att undersöka ridskolehästars arbete och kartlägga skadehistorik samt om det fanns förebyggande åtgärder för skador inom svenska ridskolor. Studiens frågeställningar: Vilka är de tre vanligaste skadorna som förekommer på ridskolehästar? Hur kan ridskolor arbeta förebyggande för skador?

Denna studie har använt en kvantitativ undersökningsmetod i form av en enkätundersökning. Enkätundersökningen skickades ut till 150 ridskolor med anslutning till Svenska Ridsportförbundet. Ridskolorna kontaktades per mejl för att svara på enkäten. Svarefrekvensen på enkäten var 24,6%, motsvarande 37 svar av 150 ridskolor. Det var en lägre svarefrekvens än det som hade önskats för att uppnå ett bredare och mer trovärdigt resultat. Anledningen till en lägre svarefrekvens anses vara på grund av att ridskolor bedömt att enkäten var för tidskrävande eller svår att besvara. Andra anledningar kan vara att det helt enkelt inte fanns intresse att delta i studien. Enkäten innehöll 29 frågor som behandlade allmänna frågor om exempelvis underlag som hästarna arbetade på, antal uppsittningar på ridskolorna, vilka skador deras ridskolehästar drabbats av samt vilka skadeförebyggande åtgärder som användes på ridskolorna. Enkäten gav möjlighet för respondenterna att lämna egna kommentarer vilket gav utrymme för en djupare förståelse för ridskolornas olika tillvägagångssätt vid förekomsten av skador.

Enkätundersökningen visar att de tre vanligaste skadorna som förekommer på svenska ridskolehästar är hälta utan fastställd orsak, traumatisk sårskada och hovböld. Det skadeförebyggande arbetet som förekommer hos svenska ridskolor är i störst utsträckning hovslageri. Andra skadeförebyggande arbeten är ett specifikt träningsprogram, planerad vila och utfodring av tillskott, veterinärbesök samt behandling utifrån veterinärens direktiv och genomgång av hästar med equiterapeut eller sadelutprovare. Enkätundersökningen visar att 40% av ridskolorna har haft upprepade problem med samma skada medan 60% inte har haft upprepade problem.

Slutsatsen är att hälta utan fastställd orsak, traumatisk sårskada och hovböld är de tre vanligaste skadorna på svenska ridskolehästar. Skadeförebyggande åtgärder som ridskolor kan implementera är att ha utbildad personal, dokumentera och anpassa hästarnas arbetsmängd samt inkludera ett varierat arbete för ridskolehästarna i den dagliga verksamheten. Utöver detta kan ridskolor fokusera på säker utformning av hagar och stallmiljö samt att planera in viloperioder för ridskolehästarna. En annan viktig aspekt i det skadeförebyggande arbetet är ridskolehästars hull i relation till deras vikt bärande förmåga.

Vidare studier krävs för att förtydliga sambandet mellan de vanligaste skadorna på ridskolehästar enligt denna studie, och vilket specifikt förebyggande arbete som behövs i ridskoleverksamheten.

Nyckelord: arbete häst, underlag, hållbar häst, inhysning, import av häst

Abstract

The horse's health and soundness are an important key for a successful riding school. A meritorious riding school is characterized by horses that go into full work, reach an old age, after a life with few injuries, which are some of the aspects that this study has focused on. Previous studies have shown that the orthopedic health status of Swedish riding school horses vary between different riding schools. The aim of this study was to examine which three injuries that are most common among Swedish riding school horses, and how riding schools can operate to prevent them. Our research questions are: Which three injuries are most common among horses in Swedish riding schools? Which injury prevention measures can riding schools implement?

This study has used a quantitative research method in the form of a survey. The survey was sent out to 150 riding schools affiliated to the Swedish Equestrian Federation. The riding schools were contacted by email to respond to the survey. The frequency of responses to the survey was 24,6%, corresponding to 37 responses out of 150 riding schools. This was a lower response rate than what would have been desired in order to achieve a broader and more credible result. The questionnaire contained 29 questions that dealt with general questions about the riding schools, what injuries their riding school horses have suffered and what injury prevention measures were used at the riding schools. The survey gave the opportunity to leave comments, which gave room for a deeper understanding of how riding schools can operate to prevent injuries.

The conclusion of this study was that lameness without an established cause, traumatic wound injury and hoof abscess are the three most common injuries in Swedish riding school horses. Injury prevention measures that Swedish riding schools can implement are well educated staff, documentation and individualization of the horses' workload, and including a varied work for the riding school horses in the day-to-day work. In addition to this, riding schools can emphasize the safe design of paddocks and stable environments as well as plan for resting periods for the riding school horses. Riding school horses' body condition correlated to their weight-bearing capacity is also an important aspect of injury prevention.

Further studies are required to clarify the relationship between the most common injuries to Swedish riding school horses according to this study, and what specific preventive work is needed in the riding school activities.

Keywords: work of horse, surface, sustainable horse, housing of horse, import of horse.

Innehållsförteckning

1	Introduktion	6
1.1	Bakgrund.....	6
1.2	Problem, syfte & frågeställning	8
2	Teori	9
2.1	Den svenska ridskolehästen	9
2.2	Inhysning.....	11
2.3	Underlag.....	13
2.4	Skador	13
2.5	Arbetsbelastning	14
2.6	Förebygga skador	15
3	Material och metod	16
3.1	Enkätundersökning	16
3.2	Datainsamling	17
4	Resultat	18
4.1	Ridskolehästars egenskaper och arbete	18
4.2	Ridskolornas personal och hästhållning	22
4.3	Skador och skadeförebyggande arbete	23
5	Diskussion	28
5.1	Skadeförekomst	28
5.2	Skadeförebyggande åtgärder	30
5.3	Metodval.....	34
5.4	Förslag till vidare studier	35
5.5	Slutsats	36
	Referenser.....	37
	Författarens tack	40
	Bilaga 1 - Enkät.....	41

1 Introduktion

1.1 Bakgrund

I Sverige finns det cirka 450 ridskolor anslutna till Svenska Ridsportförbundet som är placerade över hela landet. På svenska ridskolor är det cirka 5 miljoner ridtimmar på ridskolornas totalt cirka 10 000 ridskolehästar (Svenska Ridsportförbundet 2021b). Svenska Ridsportförbundet (2021a; 2021b) strävar efter att uppnå en god hästvelfärd på alla verksamma ridskolor. Ridsportförbundet anser att aktiva inom ridsporten har ett ansvar att alltid sätta hästens välmående i första hand (Svenska Ridsportförbundet 2021a; 2021b).

För att mäta effekterna av mänskligt beteende på djurens välbefinnande och hästarnas välfärd finns en modell som heter “De fem domänerna” (Mellor et al. 2020). I domänerna ingår nutrition, miljö, fysisk hälsa, beteende och mental hälsa (Mellor et al. 2020). Alla fem är viktiga att bedöma eftersom de tillsammans ger en helhetsbild av hur hästen i sin helhet mår. Den som ansvarar för ett djur, som i detta fall är en häst, är skyldig att hitta orsaken till negativa upplevelser och åtgärda dem. Det tredje området inom de fem domänerna, fysisk hälsa, innebär att hästen hålls fri från sjukdomar och skador (Mellor et al. 2020). Enligt Svenska Ridsportförbundet (2021b) inkluderar en god hästhållning regelbunden hovvård, smittskydd, hygien samt förebyggande veterinärvård för att främja hästens hälsa. Regelbundna kontroller av hästens utrustning som exempelvis sadelutprovning, träningsupplägg samt kritisk granskning av ryttarens förmåga är viktiga komponenter för att förebygga skador. Förebyggande hälsoåtgärder har en viktig roll för hästvelfärden. Det ställer krav på rätt kunskap i kombination med att rådfråga kompetenta externa parter. Enligt Svenska Ridsportförbundet (2023) har samhällets acceptans och respekt för ridsporten, så kallat “*social license to operate*”, hamnat i rampljuset på flera håll i världen de senaste åren. Svenska Ridsportförbundet (2023) poängterar vikten av att hästnäringens alla delar aktivt bidrar till hästvelfärdsarbetet för att främja allmänhetens acceptans för ridsporten och nyttjandet av ridhästar.

Svenska Ridsportförbundet (2015) ger budskapet: “ett av de främsta tecknen på att en verksamhet med hästar bedrivs på ett förtjänstfullt sätt är att hästar som går i fullt arbete, när en hög ålder, efter ett liv med mycket få sjukskrivningsdagar”.

Hästarnas hälsa och hållbarhet är en väsentlig komponent för en framgångsrik ridskola. En studie av Egenvall et al. (2009) undersökte hälsostatusen hos svenska ridskolehästar utifrån en försäkringsanalys i Agria Djurförsäkring. Studien framhävde konsekvenserna av skadade ridskolehästar som delvis har en ekonomisk påverkan på ridskolan, samt leder till en högre arbetsmängd på de friska ridskolehästarna. Högre arbetsbelastning ökar risken för skador på de friska ridskolehästarna (Egenvall et al. 2009).

I Erikssons (2011) och Alveheim Känsläs (2015) studentarbeten visade ridskolors krav för en hållbar ridskolehäst, utifrån ekonomisk lönsamhet, att ridskolehästar behövde stanna i åtta till tolv år inom verksamheten. Alveheim Känslä (2015) fann samtidigt att 50% av ridskolehästarna stannade i åtta år inom ridskoleverksamheten. Tidigare studier av riskfaktorer för skador hos ridskolehästar visade betydelsen av ridlärarens/ridskolechefens erfarenhet och utbildningsnivå. En gradvis introduktion till lektionsverksamhet för nya hästar samt återhämtning i form av sommarbete i minst fem veckor var viktig för hållbarheten (Egenvall et al. 2009). För hopphästar i professionell träning var varierad träning och ransonerad mängd hoppning två viktiga faktorer för att undvika förlorade träningsdagar på grund av skada (Lönnell et al. 2012). I båda fallen var också en subjektiv observation att kunskap om och intresse för att uppfatta och agera kring tidiga tecken på skada (Lönnell 2024, pers. medd.).

1.2 Problem, syfte & frågeställning

En lönsam och framgångsrik ridskola kännetecknas av ridskolehästar som kan arbeta fullt ut till en hög ålder efter ett liv med få skador. Ridskolehästens hälsostatus påverkas av många olika faktorer och dagens ridskolor står inför en utmaning i att behålla hållbara och friska hästar i sina verksamheter. Ridskolehästens fysiska hälsa och förebyggande hälsoåtgärder har en viktig roll inom hästvården, vilket är väsentligt om ridsporten och ridskolan ska ha en plats i samhället.

Syftet med studien är att öka kunskapen kring vilka skador som oftast drabbar svenska ridskolehästar och möjliga riskfaktorer. Genom att identifiera skadorna kan studien ta fram förslag på hur ridskolor kan arbeta förebyggande och hålla sina ridskolehästar hållbara och på så vis bedriva en lönsam ridskola. Studien har följande frågeställningar;

- Vilka är de tre vanligaste skadorna som förekommer på ridskolehästar?
- Hur kan ridskolor arbeta förebyggande för dessa skador?

2 Teori

2.1 Den svenska ridskolehästen

Många ridskolor upplever svårigheter med att hitta lämpliga och välutbildade hästar med rätt temperament till sina ridskolor (Svenska Ridsportförbundet 2017). Den moderna avelns inriktning är på tävlingsindivider snarare än stabila läromästare, hästpriser samt hästarnas utbildningsnivå är identifierade problemområden. Det är i tillägg inte alltid möjligt för ridskolor att prioritera resurser så att ridlärare kan utbilda hästarna på ett optimalt sätt (Svenska Ridsportförbundet 2015). Ridskolor av mindre storlek kan enligt Svenska Ridsportförbundet (2017) ha svårigheter i att erbjuda en variation av ridskolehästar för att passa rytter på olika nivåer. Raser som främst förekommer på svenska ridskolor är svensk varmblodig ridhäst, importerade varmblod och ponnyer, gotlandsruss samt korsningar (Egenvall et al. 2009). Under senare år har svenska ridskolor till största del säkerställt sitt behov av hästar genom import på grund av ekonomiska skäl då svenska hästar har haft för högt försäljningspris för ridskolorna (Jordbruksverket 2005; Hästnäringens Nationella Stiftelse 2017).

Enligt Svenska Ridsportförbundet (2015) är det lämpligt att påbörja inridningen av en unghäst vid 2,5 års ålder. Under hösten som fyraåring kan den blivande ridskolehästen börja gå med på lektioner som hålls av kompetent personal eller riden av lämplig ridskoleelev. Från och med fem års ålder är det lämpligt för hästen att börja gå mer regelbundet på lektioner samtidigt som hästen fortsätter utbildas successivt. Svenska Ridsportförbundet (2015) beskriver att först när hästen är sju år gammal bör den användas fullt ut i lektionerna, som anges till 14–18 lektioner per vecka.

Det har gjorts tre större inventeringar av svenska ridskolehästars hälsa och hållbarhet. Hästhälsokontrollen var en kostnadsfri och frivillig kontroll av svenska ridskolehästars välfärd för samtliga ridskolor som var anslutna till Ridfrämjandet under hösten år 1971. Arton ridskolor undersöktes under våren år 1972, vars resultat publicerades i Svensk Veterinärtidning år 1973 (Magnusson 1973). Mellan år 1972 och år 1976 undersöktes ytterligare ett fyrtiotal med cirka 900 hästar. Det slutgiltiga

resultatet presenterades i Skara år 1976 vid ett seminarium som sedan publicerades i tidningen Ridsport (Persson 1976). Ridskolorna som deltog i Hästhälsokontrollen undersöktes avseende ridskolehästarnas miljö och arbetsförhållanden enligt ett protokoll framtaget för undersökningen. Ridskolehästarna genomgick en besiktning av veterinär och resultaten presenterades för ansvarig personal. Ridskolorna som deltog besöktes en till fem gånger. Vid varje besök utfördes en bedömning av till exempel stall, foderutrymmen, ridhus, hästarnas utrustning och utfodring. Under besöken angavs förslag till förbättringar som löpande ingick i besiktningen av ridskolorna. (Magnusson 1973; Persson 1976)

År 2006 inleddes en studie av ridskolehästars ortopediska hälsa vid Sveriges Lantbruksuniversitet, här kallad SLU:s fältstudie. Studien bestod av fem olika delar. Den första delen bestod av en försäkringsanalys med cirka 5000 ridskolehästar som var försäkrade i Agria Djurförsäkring under år 1997 till år 2002. Hundrättiosex ridskolor ingick i försäkringsanalysen med både veterinärvårds- och livförsäkring. Syftet med försäkringsanalysen var att fastställa skillnader avseende skadefrekvensen mellan ridskolor. Ridskolorna som deltog sorterades fram som en del av studien av Egenvall et al. (2009). Studien visade på signifikanta skillnader i skadeutfall mellan ridskolor. Nästa steg var en enkätstudie av ridskolor med högst respektive lägst försäkringsuttag för problem med rörelseapparaten på ridskolehästar utifrån försäkringsanalysen (Lönnell et al. 2012). Analysen utfördes med hjälp av en enkätstudie, samt besök på de 19 ridskolorna som ingick i enkätstudien. Ridskolorna hade totalt 346 ridskolehästar. Nästa steg var klinisk undersökning av hästarna på åtta ridskolor, av de 19 ridskolorna i enkätstudien (Egenvall et al. 2010). Ytterligare två steg, där resultaten inte publicerades, var genomförandet av enkla tester av underlaget på fem av de åtta ridskolorna. Där undersöktes hästarna kliniskt samt att det genomfördes lektionsbedömningar på fem ridskolor (Lönnell 2024, pers. medd.).

I SLU:s fältstudie (Lönnell et al. 2012) användes ridskolehästars medelålder som ett mått på deras hållbarhet. Ridskolor med flest försäkringsfall hade en medelålder på 11,2 år på sina hästar. Hästarna på ridskolor med få försäkringsfall hade en medelålder på 12,7 år. Ridskolor med färre försäkringsfall hade i genomsnitt haft sina hästar verksamma på ridskolan under en längre tid, samt använde sig av hästar över 21 år. Ridskolor som använde sig av äldre hästar hade i allmänhet anpassat deras arbete med färre timmars arbete i veckan för dessa. (Egenvall et al. 2009; Lönnell et al. 2012)

Enligt fältstudien (Lönnell et al. 2012) var den genomsnittliga tiden på ridskolan för hästar 5,7 år på ridskolor med få försäkringsfall på grund av skador i rörelseapparaten. Ridskolor med många försäkringsfall hade i genomsnitt sina ridskolehästar verksamma i endast 3,5 år.

Skillnaden i ridskolehästarnas verksamma år förväntades påverka ridskolornas ekonomi samt lönsamhet utifrån hästarnas välmående och hälsa (Lönnell et al. 2012).

I både Hästhälsokontrollen på 1970-talet (Magnusson 1973) och SLU:s fältstudie 2006 (Lönnell et al. 2012) var hållbarheten bättre hos ponnyer jämfört med storhästar. SLU:s fältstudie (Lönnell et al. 2012) visade en trend för bättre hållbarhet för svenska varmblodiga ridhästar i relation till importerade halvblodshästar och övriga raser. Ridskolor med färre antal försäkringsfall hade i genomsnitt 50% svenska varmblodiga ridhästar i sin verksamhet. Ridskolor med högt antal försäkringsfall utgjorde svenska varmblodiga ridhästar enbart i medeltal 29% av hästarna i verksamheten. I Hästhälsokontrollen på 1970-talet (Magnusson 1973) påpekades sämre kvalitet och hållbarhet hos hästar importerade från Ungern och Polen än övriga importerade hästar. Fullblodshästar och före detta travhästar uppvisade att de var hårt belastade av flera typer av skador. Enligt Hästhälsokontrollen (Magnusson 1973) hade före detta travhästar ofta kroniska senskador och hältor utan fastställd orsak. Fullblodshästar stod för störst andel av individer med underhull och sadeltryck. Vid SLU:s fältstudie (Lönnell et al. 2012) var dock andelen travhästar och fullblodshästar mycket lägre än tidigare år. I fältstudien spekulerades det om ponnyer av natur-raser var avlade för en allmänt högre hållbarhet. I relation till detta fann också Hästhälsokontrollen (Magnusson 1973) att mindre storhästar, upp till 159 cm, hade bättre hållbarhet än hästar större än så.

2.2 Inhysning

Den tredje större inventeringen av ridskolehästars hälsa hade fokus på inhysningssystem (Yngvesson et al. 2019). Inhysningssystem delas upp i två huvudsakliga system, gruppställning och individuell uppställning. I Sverige har det blivit mer populärt med lösdrifter inklusive aktiv gruppställning. Varje inhysningssystem har för- och nackdelar, där hästväl-färden alltid står i fokus (Kjellberg et al. 2024). Forskning har visat att hästväl-färden påverkas positivt av gruppställning och att det skapar en bättre arbetsmiljö för hästägare och personal (Kjellberg et al. 2024). Gruppställning skapar möjligheter för hästarna att upprätthålla flera delar av de fem domänerna som innebär att kontinuerligt inta föda och vatten, ha social kontakt, röra sig fritt och stimuleras fysiskt och psykiskt (Yngvesson et al. 2019; Kjellberg et al. 2024). Gruppställning innebär att hästar går tillsammans i flock på lösdrift eller aktiv gruppställning som med andra ord kallas *Active Group Stable* (Ventorp 2001). Fördelen med gruppställning är att det ger hästarna möjlighet till utevistelse dygnet runt. Det skapar en flock med en

bestämd rangordning som hästarna är trygga med samt att det ger goda förutsättningar för en bra arbetsmiljö (Kjellberg et al. 2024).

Svenska ridskolor använder sig i störst utsträckning av individuell uppstallning då ridskolehästar vistas i hagen under dagen och i en egen box eller spilta under natten (Yngvesson et al. 2019). Fördelen med individuell uppstallning, box eller spilta, är att det är enkelt att upprätthålla en individuellt anpassad foderstat. Hästen är också enkel att nå och göra i ordning inför ridning eller annan aktivitet (Ventorp 2001).

I Yngvesson et al. (2019) studie kunde samband mellan överviktiga hästar och skador ses, där inhysning av lösdrift eller aktiv grupp-hästhållning påverkade resultatet. Omkring 150 hästar på lösdrift och 177 på box ingick i Yngvesson et al. (2019) studie, där alla hästar hullbedömdes utifrån Hennekessskalan. Trettiosju procent av hästarna på lösdrift och 25% av hästarna på box var i överhull. Yngvesson et al. (2019) framhävde att en problematik som uppstod hos ridskolor var att de flesta hästar var i överhull på grund av att personalen inte vågade banta hästarna. Detta för att besökande och elever då skulle tycka att hästarna var för magra. I nuläget förekommer fler hästar i överhull, generellt inom hästvärlden, jämfört med hästar i underhull (Lönnell 2016). Det är inte ovanligt att hästens hull missbedöms vilket är farligt då en överviktig häst belastar sina leder och ben mer och ökar således skaderisken (Lönnell 2016). Kjellberg et al. (2024) studerade hästens hälsostatus i box och *Active Group Stable*. Enligt Kjellberg et al. (2024) studie framkom det att skadeförekomsten skiljde sig åt mellan hästar uppstallade i box och *Active Group Stable*. Resultatet visade att hästar på *Active Group Stable* hade en högre förekomst av sårskador från interaktion med andra hästar, men att hålta och kolik förekom i högre utsträckning hos hästar uppstallade i box (Kjellberg et al. 2024).

Iversby & Söderby (2020) utförde ett studentarbete inom ramen för inhysningsprojektet där de jämförde olika inhysningssystem på ridskolor i Sverige och skadeutfall. Resultatet mellan olika ridskolor visade stor variation. Där visade det sig att hästar som stod på box var mer skadade under ett år i jämförelse med de hästar som gick på lösdrift. Iversby & Söderby (2020) kunde utifrån insamlad data gällande skadehistorik framhäva att inhysningssystem kan ha en betydelse för skador på ridskolehästar. Deras slutsats var att ridskolehästar till viss del påverkats av de olika inhysningssystemen. Där hålter och svullnader i hästens ben var de största orsakerna till skada, men att det krävdes mer forskning för att få ett konkret svar.

2.3 Underlag

Variert arbete främjar hästens fysiska hälsa samt hållbarhet. Hästens ben utsätts för stora belastningar när den springer fort eller hoppar högt. Underlagets stötdämpande egenskaper har då en viktig funktion för att minska risken för skador hos hästen. Oavsett ridbanans material är underhållet av underlaget viktigt för att säkerställa egenskaperna. Hästen behöver vara tränad för ändamålet för att klara av det förväntade arbetet samt gradvis vänja sig vid att arbeta på ett underlag. Att växla ridunderlag ofta mellan ridbana, skog, grus- och asfaltsväg samt gräs är rekommenderat för att minska risken för förslitningsskador. (Hernlund et al. 2013)

Hästens rörelseapparat har större möjlighet att utvecklas och förstärkas om underlaget de tränas på varierar och har olika egenskaper. Underlagets egenskaper är viktiga att ta hänsyn till i relation till arbetets typ och intensitet. Sand-trä underlag är vanligast inomhus och sand/grus underlag vanligast utomhus i Sverige (Svenska Ridsportförbundet 2021b). Underlagskonsulter via Svenska Ridsportförbundet (2021b) anser att för ridskolor och deras fiberunderlag är det mer hållbart att ha en lägre andel fiberpartiklar i underlaget, då det ger minskad friktion och en mindre bromseffekt. Ur prestation- och skadesynpunkt är detta en aspekt som är viktig att ta hänsyn till vid ridning på olika underlag (Svenska Ridsportförbundet 2021a).

2.4 Skador

För alla typer av hästverksamheter är hästarnas hälsa en viktig komponent för djurskydd, prestation och verksamhetens lönsamhet (Kjellberg et al. 2024). Det finns många olika faktorer och konsekvenser som kan påverka hästens fysiska hälsa och hållbarhet i en ridskoleverksamhet (Lönnell 2016). Ridskolechefens eller chefsridlärarens erfarenhet samt utbildning har till exempel visat sig vara en sådan faktor enligt studien av Lönnell et al. (2012). Lönnell et al. (2012) studie visade hur skillnader i ridskolors hästhållning kunde kopplas till ortopedisk hälsostatus och ortopediska skador.

Hälta har fastställts som den största orsaken till sjukdagar hos ridskolehästar samt avyttring på grund av olika skador (Egenvall et al. 2009). Yngvesson et al. (2019) studie utifrån inhysningsformer visade att efter hälta är sårskador den mest förekommande skadan hos ridskolehästar. Den ortopediska hälsostatusen hos ridskolehästar har visat sig variera mycket mellan olika ridskolor (Egenvall et al. 2010). Ridskolans hästhållning har visat sig påverka frekvensen av ortopediska skador (Egenvall et al. 2009, 2010). Artros och strålbenshälta är ortopediska skador som främst förekommit hos äldre hästar.

Hästens ålder har en påverkan på skadefrekvensen hos ridskolehästar, generellt ökade palpationsfynd och rörelsestörningar i relation till hästens ålder i studien av Egenvall et al. (2010). Enligt studien Penell et al. (2005) utförde var kotledsinflammation och hälta utan fastställd orsak de mest förekommande skadorna på hästar försäkrade i Sverige. De mest frekventa orsakerna till avlivning har angetts vara hälta, trauma/skelettskada, kolik, sjukdom samt avliden av okänd orsak (Egenvall et al. 2009; Eriksson 2011). Med avlivning på grund av skelettskador menas skador som benbrott i hagen samt pålagringar på ryggkotor. Hälta stod för 36% av orsakerna till avlivning och var på så vis den mest frekventa orsaken.

Yngvesson et al. (2019) kunde utifrån sin studie se att de vanligaste skadorna hos svenska ridskolehästar med individuell inhysning var hälta, kolik, ortopediska skador samt sårskador. Jämfört med ridskolehästar inhysta i gruppållning där de mest frekventa skadorna var hälta, sårskador samt bit- och sparkskador. Majoriteten av skadorna var inte akuta, men en del av skadorna var tillräckligt allvarliga för att kräva en längre period av behandling och vila (Yngvesson et al. 2019).

Hästarnas sommarvila (bete) och antal lektionstimmar är två faktorer som visat sig påverka ridskolehästens hälsostatus, både positivt och negativt utifrån ett skadeperspektiv (Ross 2011; Lönnell et al. 2012). Under sommarvilan anses ridskolehästen få möjlighet att läka ut mindre skador eller skador i tidigt skede vilket har en positiv effekt för ridskolehästens hållbarhet (Lönnell et al. 2012). För lite vila samt intensiva perioder i arbete kan ha en negativ påverkan på hästens rörelseapparat samt leda till stressrelaterade skador (Lönnell et al. 2012).

2.5 Arbetsbelastning

Powell et al. (2008) studerade hur åtta utvalda hästar påverkades utifrån fyra förhållanden av vikt bärande förmåga. Hästarnas vikt bärande förmåga testades genom att belastas med 15%, 20%, 25% eller 30% av sin kroppsvikt. Testerna innehöll övervakning av hjärtfrekvens före, under och efter träning samt att blodprover togs före, omedelbart efter träning och tio minuter efter träning. I testerna ingick också mätning av muskelömhets och den bestämdes med hjälp av ett subjektivt poängsystem 24 timmar före och 24 timmar efter träning. Resultatet i Powell et al. (2008) studie visade att de hästar som bar 25% av sin kroppsvikt tenderade att ha en större förändring av muskelömhets och högre hjärtfrekvens. Medan de hästar som bar 30% av sin kroppsvikt visade ytterligare ömhet och stramhet i musklerna samt en högre hjärtfrekvens. Oproportionerlig storlek av ryttare till häst kan också ha konsekvenser för hästens hållbarhet (Clayton et al. 2015).

2.6 Förebygga skador

Hästar i gruppställning är generellt enklare att arbeta med på grund av sitt tillgodosedda behov av fri rörelse samt kontakt med andra hästar. God stabilitet i flocken i form av rangordning kunde också bidra till en minskad skaderisk vid gruppställning. En häst i gruppställning är på så vis mer tillfredsställd, lugnare och mindre benägen att orsaka en olycka för både häst och ryttare. Till sist, att lära sig om hästens beteende och besitta kompetens för att läsa av en häst är en väsentlig del för att minimera skaderisken. Genom att kunna läsa av hästens beteende kan många olyckor för både häst och ryttare förebyggas, då den som hanterar en häst kan förutse hästens agerande. (Yngvesson et al. 2019; Kjellberg et al. 2024).

Kjellberg et al. (2024) kunde i sin studie konstatera att vanligast förekommande skador hos hästar uppstallade i box var sår av okänd orsak, hälta och kolik. När hältor jämfördes mellan hästar uppstallade i box och hästar på *Active Group Stable*, verkade det finnas en skillnad där hästar på *Active Group Stable* hade lägre procent. Analysen avslöjade att det inte fanns några signifikanta skillnader av hälsöändelser på hästar inhysta i box oavsett om de tillbringade tid i hagen i par eller ensamma (Kjellberg et al. 2024). Utifrån Darth (2014) studentarbete sågs det att flest skador rapporterats i samband med hästens hagvistelse jämfört med andra orsaker. Det framkom att det var viktigt att kontrollera hästens hage för att förebygga skadeuppkomst.

3 Material och metod

Metoden som användes i denna studie var en kvantitativ metod i form av en enkätundersökning som fokuserade på svenska ridskolor och deras hästar. De ridskolor som fick möjlighet att delta var utvalda utifrån några kriterier. Kriterierna var att de skulle vara anslutna till Svenska Ridsportförbundet, de skulle ha både ponnyer och hästar i sin verksamhet, samt ha en tillgänglig mejladress. För att identifiera ridskolor utifrån dessa kriterier användes Svenska Ridsportförbundets webbplats, varav de ridskolor som uppfyllde kriterierna valdes ut för enkätundersökningen. Ridskolor valdes ut i fyra omgångar där de mottog erbjudandet att delta i enkätundersökningen via mejl och frivilligt delta anonymt. Vid varje utskick valdes nya ridskolor ut som uppfyllde kriterierna. Inför det första utskicket valdes cirka 20% av ridskolorna från varje län ut för att få en geografisk spridning på enkätundersökningen. Vid resterande utskick valdes tio till 15 ridskolor ut som uppfyllde kriterierna, oberoende av geografisk plats. Det var totalt 150 ridskolor som fick frågan att delta.

3.1 Enkätundersökning

I enkäten fanns frågor kring ridskolornas hästar och skadehistorik samt hur de arbetar med att förebygga skador. Det fanns även frågor angående inhysningssystem och vilket underlag hästarna rids på. Frågorna bearbetades i samråd med veterinärer. Frågorna baserades på den tidigare forskning som finns avseende skador på svenska ridskolehästar och skadeförebyggande arbete. Frågorna skickades ut för en provomgång till fem utvalda personer med anställning på ridskola som svarade och utvärderade frågorna innan de skickades ut till de utvalda ridskolorna. Totalt i enkäten var det 29 frågor (se bilaga 1). För att underlätta för respondenterna hade flertalet frågor många svarsalternativ samt rutor att fylla i eget svar vid behov. Svaren kontrollerades i Netigate och utvärderingarna samlades ihop utifrån kommentarer på mejl.

3.2 Datainsamling

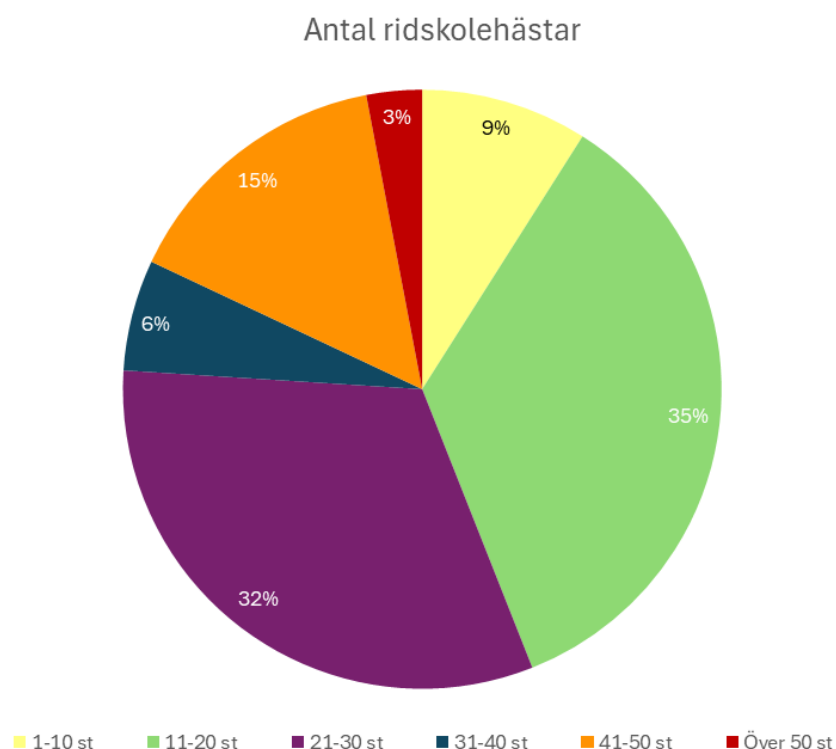
Datainsamlingen genomfördes genom Netigate där enkäten skapades och sammanställdes i form av diagram. Netigate är en plattform som hjälper företag och privatpersoner att samla data och feedback utifrån olika enkätundersökningar.

Då svarsfrekvensen från de 110 ridskolorna var låg, kontaktades ytterligare fyrtiotal ridskolor till varav 37 svarade inom tidsgränsen. Den totala svarsfrekvensen på enkätundersökningen var 24,6% av 150 ridskolor. Ridskolorna besvarade enkäten anonymt och på grund av GDPR var korrelationsstudier på materialet inte möjligt. Insamlad data har manuellt bearbetats med statistik i Microsoft Excel 2015 som sedan sammanställts i form av diagram.

4 Resultat

4.1 Ridskolehästars egenskaper och arbete

Enkätundersökningen fick 37 antal svar från ridskolor, där majoriteten av ridskolorna hade elva till 20 hästar i verksamheten (figur 1). Antalet stora hästar över 148 cm i mankhöjd var i medeltal åtta. Antalet ponnyer i kategori D var i medeltal fyra. Antalet ponnyer i övriga kategorier var enbart i medeltal två till tre per kategori och ridskola. Åldersfördelningen på ridskolehästarna varierade från fem till 28 år. Medelåldern var 14 år. I medeltal var 70% av ridskolehästarna importerade.

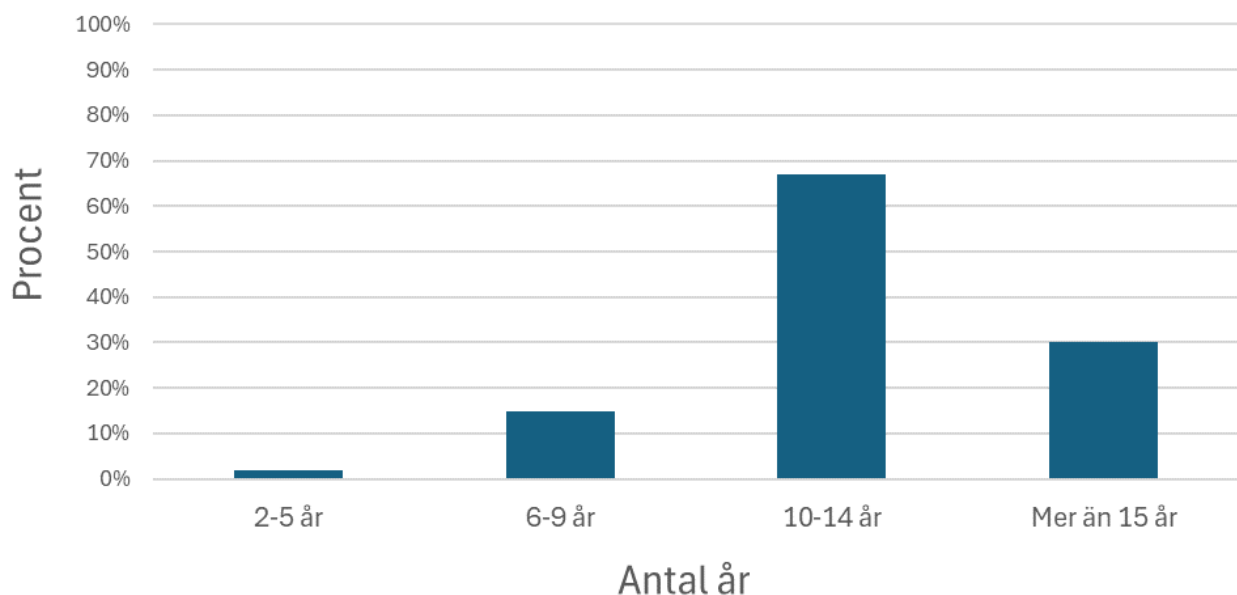

Figur 1. Diagrammet visar antalet hästar i ridskoleverksamheten från 37 ridskolor, fördelat i procentenheter.

Vid fråga om hullbedömning svarade 70% av ridskolorna att deras hästar var i överhull. I jämförelse med 22% som svarade att deras ridskolehästar var vid normalhull och att de inte hade någon problematik kring hullet på deras ridskolehästar. Åtta procent svarade att deras ridskolehästar var i underhull.

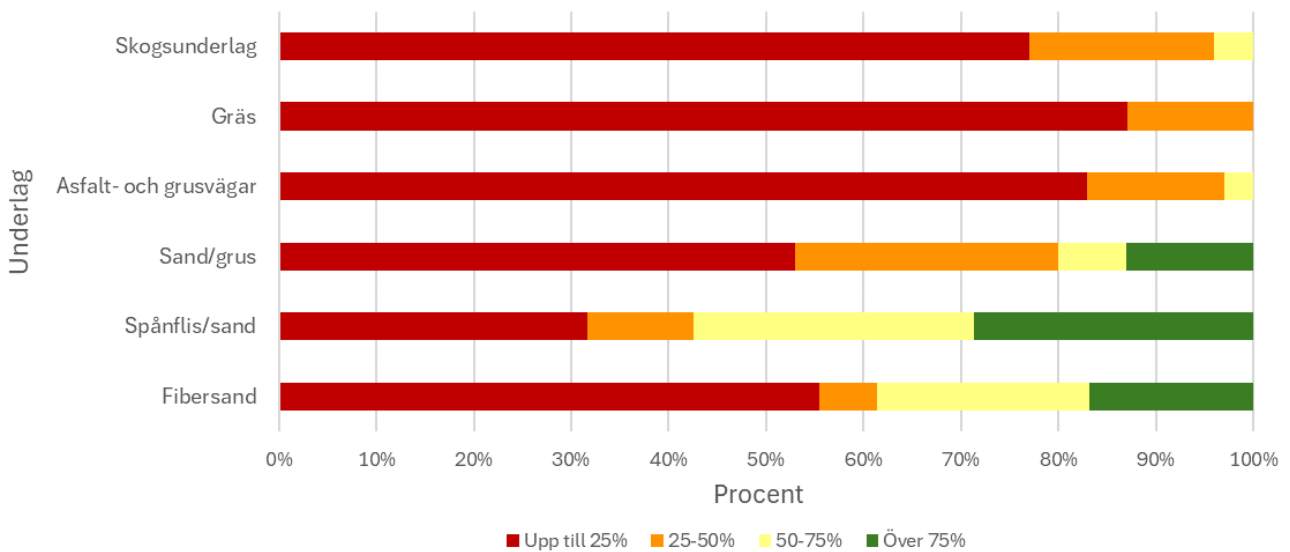
Fråga 11 i enkätundersökningen (se bilaga 1) avsåg hur lång introduktion ridskolorna hade för nya hästar till verksamheten. Svaren varierade där utgångsläget för alla respondenter var att introduktionen var individanpassad och varierade från individ till individ. Ingen av ridskolorna gjorde skillnad mellan stora hästar och ponnyer vad gäller system och tidsspann för introduktion till ridskoleverksamheten.

Tidsangivelsen för introduktionen sträckte sig från en vecka upp till två år. Vissa respondenter kommenterade att en mindre verksamhet behövde ha en kortare introduktion för sina nya skolhästar, vilket då utfördes av duktiga elever på ridskolan. En längre introduktion, upp till två år, innan hästen gick fullt ut i verksamheten avsåg särskilt unghästar. Två till fyra månaders introduktion var den tidsangivelsen som förekom i flest svar. I enkätundersökningen svarade 67% av ridskolorna att en välfungerande ridskolehäst bör vara verksam i tio till 14 år (figur 2), och 30% svarade att en välfungerande häst bör vara verksam i mer än 15 år.

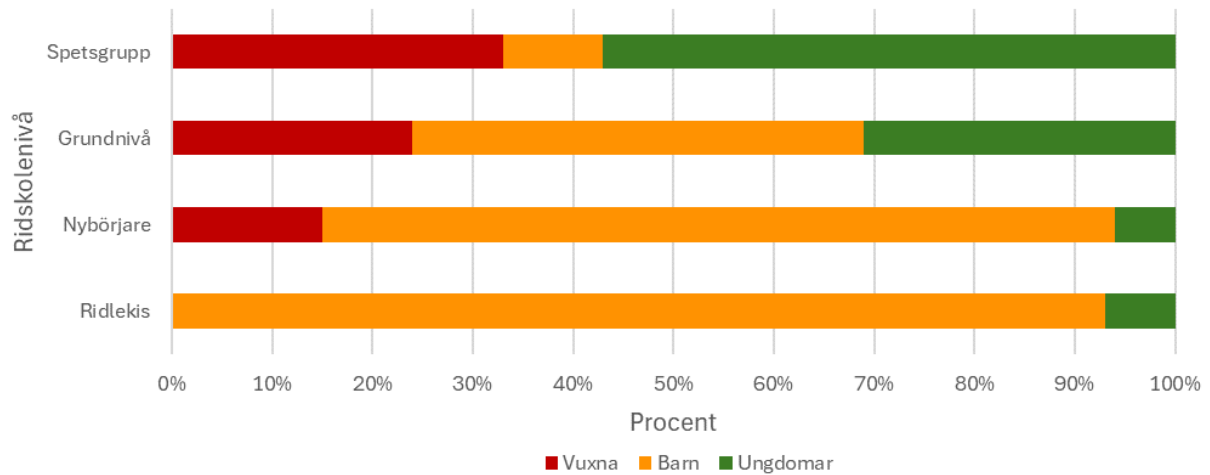
Figur 2. Diagrammet visar procentfördelningen för enkätsvar om antalet år en välfungerande ridskolehäst bör vara verksam.

Nittio procent av de svarande angav att deras ridskolehästar som gick fullt ut i verksamheten, gick tio till 20 lektioner per vecka. Resterande tio procent hade 21-30 lektioner per vecka för ridskolehästarna som gick fullt ut i verksamheten. Enkätundersökningen visade att majoriteten av ridskolehästarna går lektion på spånflis/sand i störst utsträckning (figur 3). Fibersand samt sand/grus var de underlagen som användes näst mest under ett år. Gräsunderlag används framför allt under 25% av året, ett fåtal ridskolor använder det upp till 50%. Asfalt- och grusvägar samt skogsunderlag används i mindre utsträckning, där majoriteten anger att det enbart används upp till 25%.

Figur 3. Diagrammet visar svarsfrekvensen för fördelningen av underlag som ridskolehästarna arbetar på under ett år.

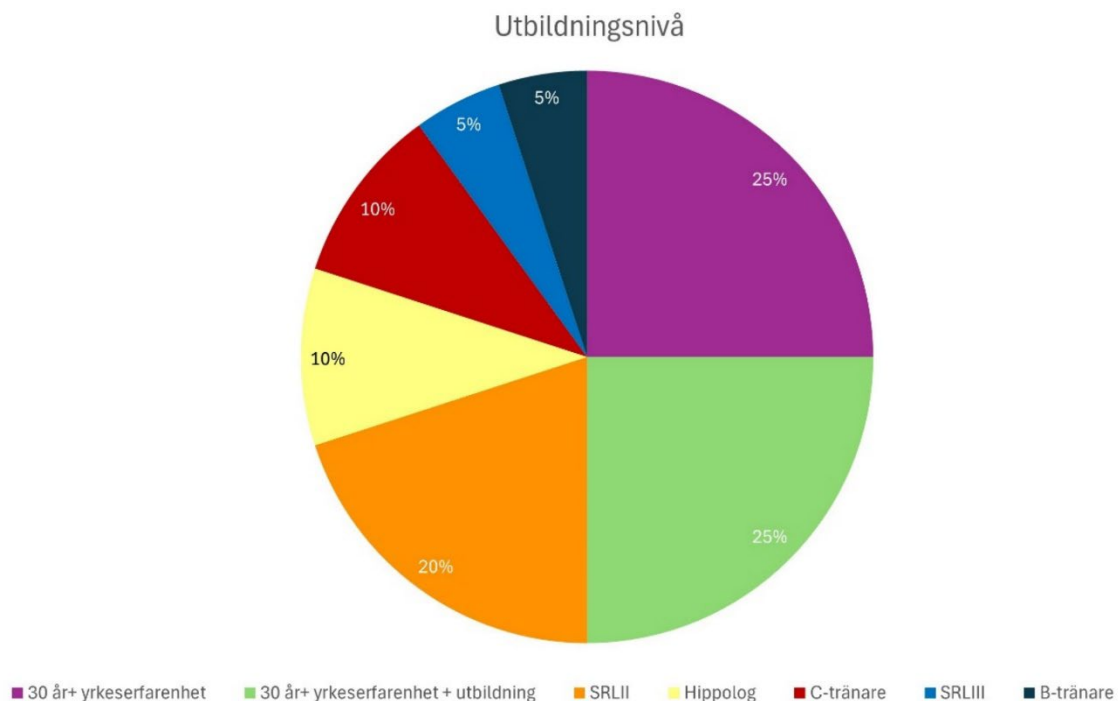
Den vanligaste förekommande kategorin av ridskoleelever är barn på nivåerna ridlekis och nybörjare (figur 4). Barn förekommer även i högst utsträckning på grundnivå. Grundnivån på ridskolor är nivån med mest snarlik fördelning av vuxna, barn och ungdomar. I spetsgrupper (grupper med god kunskap och rid förmåga) är det framför allt ungdomar som förekommer följt av vuxna.

Figur 4. Diagrammet visar förekomsten av ridskoleelever inom olika ålderskategorier i relation till lektionsnivå.

4.2 Ridskolornas personal och hästhållning

Utbildning av ridskoleverksamhetens personal utifrån enkätundersökningen visade att 25% av svaranden hade 30 års yrkeserfarenhet men ingen utbildning, medan 25% hade mer än 30 års yrkeserfarenhet med utbildning som lägst svensk ridlärare nivå I (figur 5). Tjugo procent var utbildade svenska ridlärare nivå II, tio procent var utbildade hippologer, tio procent var utbildad C-tränare inom disciplinerna dressyr och hoppning och fem procent hade svensk ridlärarexamen nivå III samt var B-tränare inom dressyr.

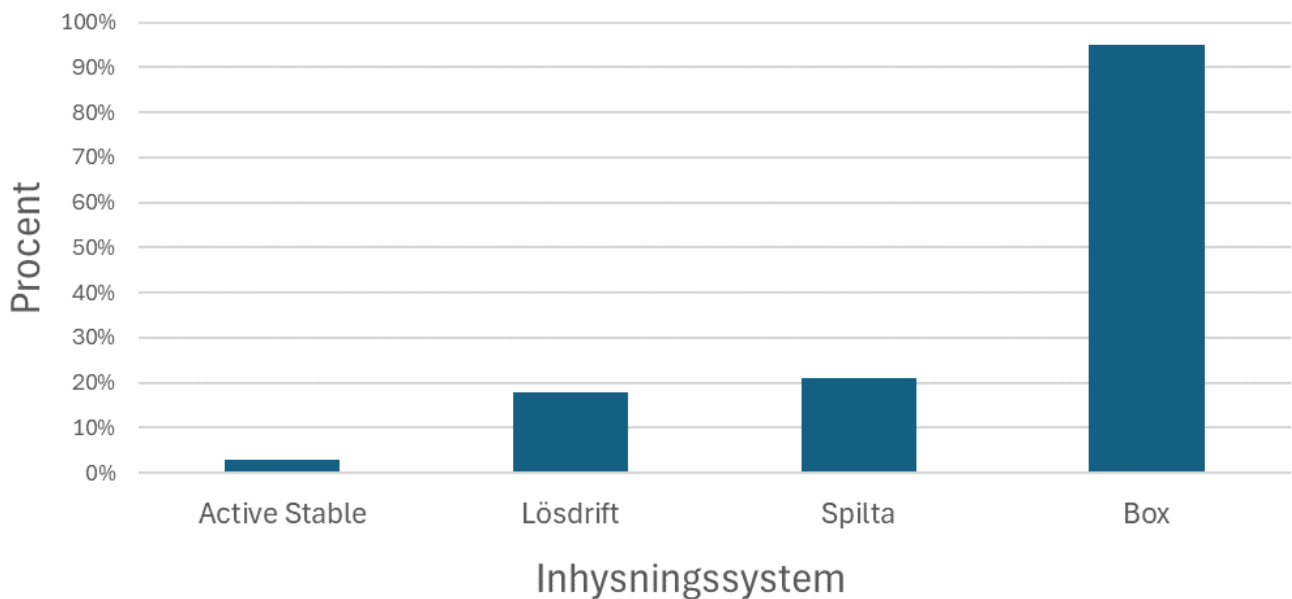
Figur 5. Diagrammet visar förekomsten av olika utbildningsnivåer på ridskolecheferna/ chefsridlärarna.

Fråga 12 (se bilaga 1) avsåg om ridskolorna har en vikt- eller längdgräns. Femtio procent svarade nej och 50% svarade ja. Respondenterna angav kommentarer i enkäten utifrån frågan och betonade vikten av att ridskolorna bestämde en gräns utifrån ekipage i stället för att ha en specifik gräns med vikt och längd för ryttarna.

Enligt enkätundersökningen hade alla hästar hagvistelse i grupp och ej enskilt. Tjugofem procent svarade att hästarna delades upp i valack- respektive stoggrupp. En ridskola har hästarna blandade (sto och valack) ute i hage två till fyra hästar per hage. Femtio procent svarade att hästarna har sex timmar utevistelse större delen av året förutom sommartid då är de ute dygnet runt. En ridskola svarade att hästarna var i hage åtta timmar eller mer per dag. Tjugofem procent hade hästarna i hage

fem timmar om dagen. Tjugofem procent svarade att under vinterhalvåret stod hästarna i box eller i spilta nattetid och har hagvistelse dagtid. Under betessäsongen var hästarna i hage under natten, och stod i box eller i spilta under dagtid.

Fråga 13 (se bilaga 1) avsåg vilket inhysningssystem som ridskolorna använde, varav respondenterna kunde välja flera alternativ. Uppstallning på box var det vanligaste inhysningssystemet (figur 6).

Figur 6. Diagrammet visar inhysningssystem som används på ridskolorna i procentenheter, de svarande kunde välja flera alternativ.

4.3 Skador och skadeförebyggande arbete

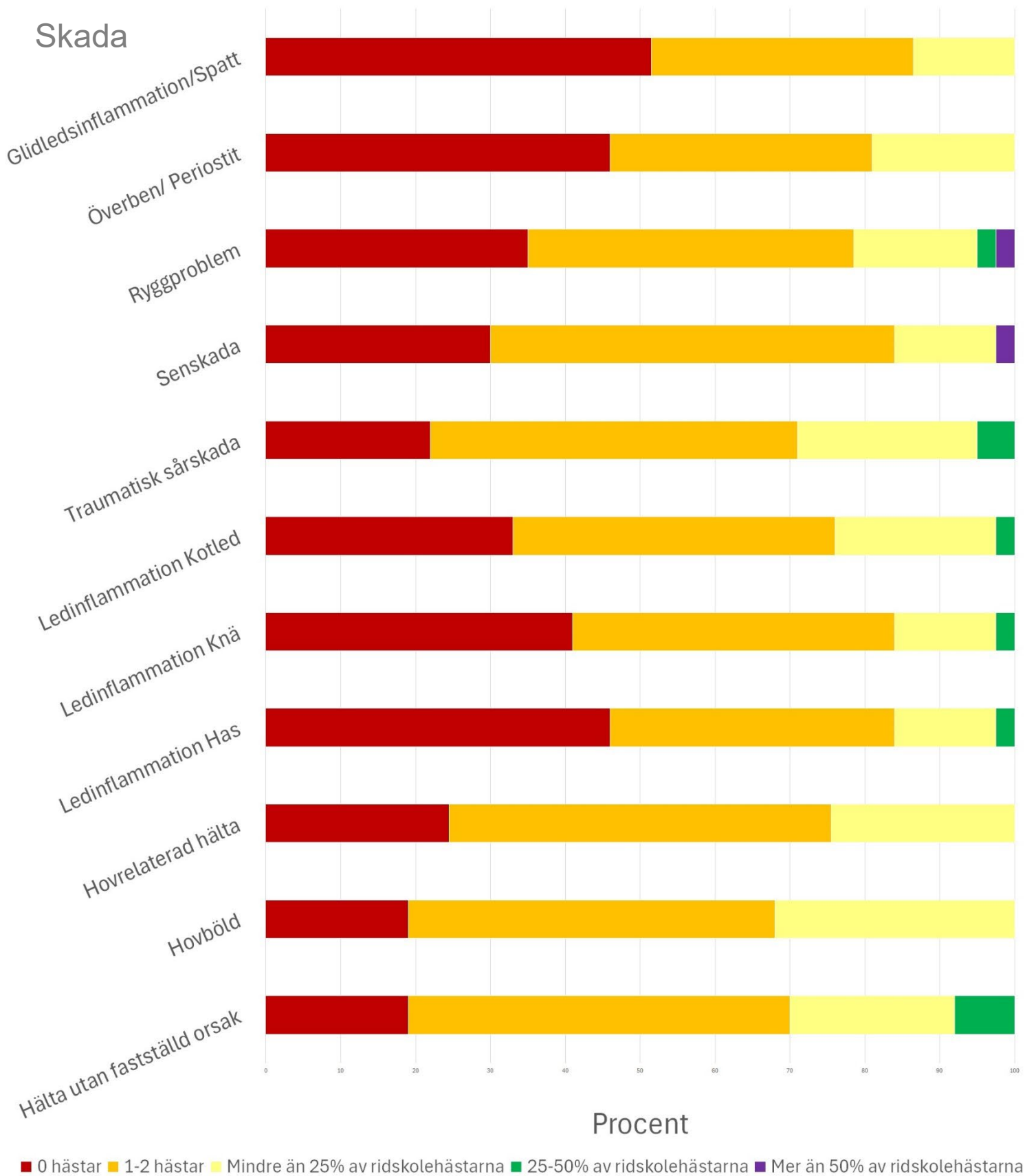
Fråga 16 i enkätundersökningen (se bilaga 1) avsåg förekomsten av olycksfall på ridskolehästar i hage, stall och vid ridning. Samtliga svarade att olycksfall vid hage och stall var vanligast. Femton procent svarade båda alternativen.

Sextio procent av ridskolorna svarade att ingen av deras ridskolehästar behövt avyttras från verksamheten under de senaste två åren. Tio procent svarade att en häst avyttrats och resterande procent hade avyttrat en till tre ponnyer de senaste två åren. Fråga 21 (se bilaga 1) avsåg hur många ridskolehästar som avlivats de senaste två åren på grund av skadorna som undersöktes i enkäten. Sextiofem procent svarade att de inte hade avlivat häst eller ponny på grund av skada de senaste två åren. Fem ridskolor svarade att en häst hade avlivats. Femton procent svarade att

två avlivningar utförts och 15% svarade att tre till fyra hästar avlivats på grund av skada.

Fråga 17 (se bilaga 1) avsåg antalet skadade hästar per ridskola utifrån olika specifika skador. Hälsa utan fastställd orsak och traumatisk sårskada var de två skador som drabbat totalt flest ridskolehästar, men förekom i olika stor utsträckning hos ridskolorna (figur 7). Därefter var hovböld den mest förekommande skadan på ridskolehästar, trots att den inte drabbade mer än 25% av ridskolehästarna på en och samma ridskola. Ryggproblem, hovrelaterad hälsa, kotledsinflammation samt senskada drabbade ungefär lika många ridskolehästar, där frekvensen varierade mycket bland olika ridskolor.

Senskada och ryggproblem var de skador som förekom hos mer än 50% av ridskolehästarna på en ridskola. Hälsa utan fastställd orsak drabbade 25–50% av ridskolehästarna på tre ridskolor. Traumatisk sårskada förekom hos 25–50% av ridskolehästarna på två ridskolor. Ledinflammation i has, knä och kotled samt ryggproblem förekom hos 25–50% av ridskolehästarna på en ridskola. Femtiofyra procent av ridskolorna hade inte haft problem med glidledsinflammation och 46% hade inte haft problem med överben eller ledinflammation i has. Dessa tre skador var alltså de skador som förekom i minst utsträckning. Alla angivna skador i frågan förekom i varierande utsträckning upp till 25% hos ridskolehästarna. Det mest frekventa svaret var att det förekom hos en till två hästar per ridskola.

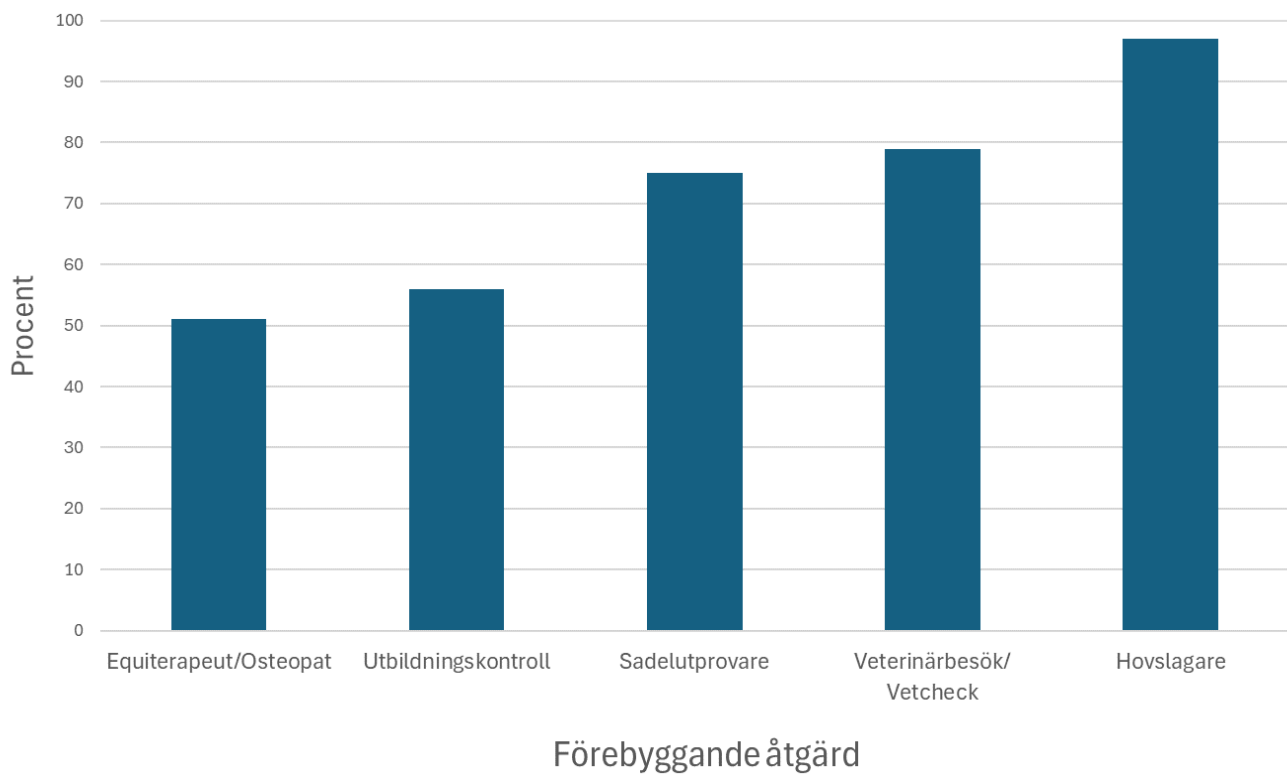

Figur 7. Diagrammet visar skadefrekvensen för specifika skador hos ridskolor.

Utöver fråga 17 (se bilaga 1) fick de svarande ange övriga skador som förekom på deras ridskolehästar som inte var angivna i frågan. Förutom de angivna skadorna förekom enstaka fall av vrickning/stukning, benfraktur, meniskskada, munskada samt skada på halskotpelare.

Enligt enkätundersökningen hade 40% av ridskolehästarna upprepade problem med samma skada medan 60% inte hade upprepade problem. Ridskolorna beskrev deras förebyggande arbete utifrån egna kommentarer. Svaren var att de hade specifika träningsprogram, tog ut en equiterapeut eller sadelutprovare till ridskolan, utförde behandling utifrån veterinärs direktiv, satt in planerad vila och använde utfodring av tillskott. En separat fråga avsåg om ridskolan utgick från en veterinärs behandlingsplan eller tog egna initiativ vid behandling av skada. Åttio procent svarade veterinärs behandlingsplan och 20% svarade egna initiativ.

Vilka skadeförebyggande åtgärder som användes på ridskolorna besvarades på fråga 23 (se bilaga 1). De angivna svaren visade att de föreslagna förebyggande åtgärderna förekom hos minst 50% av ridskolorna (figur 8). Hovslageri var den förebyggande åtgärden som förekom i störst utsträckning. Utöver fråga 23 fick respondenterna ange egna kommentarer på förebyggande åtgärder som förekom för ridskolehästarna. Respondenternas kommentarer var daglig visitation, god kommunikation mellan ridlärare samt att personalen red och utbildade hästarna vid sidan av ridskoleverksamheten. Välutbildad personal var också något som angavs som ett viktigt skadeförebyggande arbete för hästarnas hälsa. Majoriteten av ridskolorna svarade att de förebygger skador genom att använda ett system som dokumenterade ridskolehästarnas arbetsmängd, omväxlande arbete på varierat underlag, och att hästarna fick viloperioder vid behov utifrån lektionsplaneringen.

Figur 8. Diagrammet visar vilken andel av ridskolorna som anger respektive förebyggande åtgärd i procentenheter. De svarande kunde välja flera alternativ vid frågan.

Fråga 29 (se bilaga 1) svarade ridskolor på vilka konsekvenser som uppstod när verksamhetens hästar blev skadade. Svaren varierade men en tydlig konsekvens var att ridskolorna påverkades svårt ekonomiskt samt att friska hästar fick utstå en högre arbetsbelastning. Mindre ridskolor kunde behöva ha mer teorilektioner för att inte ridskolehästarna skulle belastas för hårt.

5 Diskussion

5.1 Skadeförekomst

Enkäten undersökte frekvensen av elva angivna skador som var föreslagna utifrån förekomsten enligt tidigare forskning. Utsträckningen av skadorna varierade. Efter en uträkning av antalet drabbade hästar på ridskolorna som deltog i enkätundersökningen, resulterade enkäten i att hälta utan fastställd orsak, traumatisk sårskada och hovböld var de tre mest förekommande skadorna. Penell et al. (2005) och Egenvall et al. (2009) styrker att hälta har fastställts som den största orsaken till sjukdagar och avyttring hos ridskolehästar. I Yngvesson et al. (2019) studie rangordnades sårskada efter hälta som den mest förekommande skadan hos ridskolehästar, vilket stämmer överens med resultatet i denna studie. Hälta utan fastställd orsak drabbade 25–50% på tre ridskolor och upp till 25% av ridskolehästarna på åtta ridskolor. Traumatisk sårskada drabbade 25–50% av ridskolehästarna, dock bara på två ridskolor, och upp till 25% av ridskolehästarna på nio ridskolor i vår studie. Hovböld drabbade upp till 25% av ridskolehästarna på tolv ridskolor. Svaren påverkade resultatet eftersom detta blev nyckeltal till totalt antal drabbade hästar. Resultatet på enkäten hade kunnat se annorlunda ut om någon av dessa ridskolor inte svarade på enkäten, eftersom en ridskola med 25–50% drabbade hästar ökar antalet drabbade hästar mer än en ridskola med en till två drabbade hästar.

Yngvesson et al. (2019) kunde utifrån sin studie se att de vanligaste skadorna hos svenska ridskolehästar med individuell inhysning var hälta, kolik, ortopediska skador samt sårskador. Detta stämde överens med enkätundersökningen där över 90% av ridskolorna använde sig av individuell inhysning på box, samtidigt som hälta utan fastställd orsak, traumatisk sårskada och hovböld var de tre vanligaste skadorna utifrån frågeställningen. Fördelen med individuell uppstallning, box eller spilta, är att det är enklare att upprätthålla en individanpassad foderstat (Ventorp 2001; Kjellberg et al. 2024). Det intressanta med detta sammanhang är att mer än 90% av ridskolorna svarade att de har sina hästar uppstallade på box (figur 5). Det är därför troligt att ridskolorna har individuellt anpassade foderstater till sina hästar, men att överhull förekommer trots detta.

En aspekt är att det beror på oro från personal över att människor utifrån ska reagera på hästarnas utseende där okunskap påverkar synen på hästarnas hull. Den aspekten diskuterade även Yngvesson et al. (2019). Ridskolechefens eller chefsridlärarens erfarenhet samt utbildning visade sig påverka hästens fysiska hälsa och hållbarhet (Lönnell et al. 2012). Att det beror på okunskap anses osannolikt på grund av att 75% av ridskolecheferna och chefsridlärarna var utbildade enligt enkätundersökningen, resterande 25% hade lång yrkeslivserfarenhet. Lönnell (2016) skrev att det var vanligt att hästens hull missbedömdes vilket orsakade överhull hos hästar. Detta indikerar att hullbedömning behöver diskuteras mer, och en bättre förståelse för lämpligt hull behöver nå ut till ridskoleelever. Ökad kunskap hos eleverna minskar oron som Yngvesson et al. (2019) beskrev där ridskolor hellre hade hästar i överhull för att de inte skulle uppfattas som magra. Hästar i överhull belastar leder och ben mer (Lönnell 2016). Detta kan också vara en bidragande orsak till antalet ridskolehästar drabbade av ledinflammationer i kotled, knä och has enligt vår enkätundersökning.

Enligt vår enkätundersökning hade 70% av ridskolorna problem med överhull på sina ridskolehästar, vilket stämde överens med problematiken Yngvesson et al. (2019) beskrev kring överhull på hästar i nuläget. I studien utförd av Yngvesson et al. (2019) kunde samband mellan överviktiga hästar och skador ses i samband med inhysning av lösdrift eller aktiv grupphästhållning. Utifrån exempelvis Yngvesson et al. (2019) studie framfördes det att svenska hästägare och ridskolor föredrog att ha hästar på lösdrift eller aktiv grupphästhållning, främst för att det främjade god hästvelfärd samt en god arbetsmiljö för personal. Oro över olyckor och skador verkar utifrån tidigare studentarbeten och studier (Darth 2014; Yngvesson et al. 2019; Kjellberg et al. 2024) vara en faktor som påverkar beslut och uppdelning av hagar och inhysning. Kjellberg et al. (2024) framhävde att det inte fanns några signifikanta skillnader mellan skadeförekomster utifrån inhysning i box eller på lösdrift och *Active Group Stable*. Dock framkom det att fler hästar drabbades av sårskador i gruppinhysning och att hälta förekom i högre utsträckning på hästar inhysta i box (Kjellberg et al. 2024). Utifrån Kjellberg et al. (2024) och Yngvesson et al. (2019) studier framkom det att sårskada var den främsta skadan som förekom, och att det var den skada som i de flesta fall orsakades på grund av olyckor. För de svenska ridskolorna borde möjligheten att välja flera inhysningssystem ge goda förutsättningar för en bättre hästvelfärd, bättre miljö och inte minst en arbetsmiljö som kräver mindre stallarbete exempelvis under dagtid.

Ett samband mellan en häst uppstallad i box och allvarligare skador samt långvariga skador kunde ses utifrån flera studier som genomförts under de senaste åren (Yngvesson et al. 2019; Kjellberg et al. 2024). Mindre allvarliga skador anses vara mer frekventa hos hästar som står på lösdrift eller på aktiv grupphästhållning (Yngvesson et al. 2019; Iversby & Söderby 2020; Kjellberg et al. 2024).

Ortopedisk hälsostatus och ortopediska skador kunde kopplas till ridskolors hästhållning i Egenvall et al. (2009, 2010) studier. I denna enkätundersökning hade det behövts en högre svarsfrekvens för att se skillnader och dra kopplingar mellan ridskolehästars hållbarhet och inhysningssystem.

Senskada och ryggproblem hade drabbat mer än 50% av ridskolehästarna på enbart en ridskola enligt vår enkätundersökning. I relation till de andra svaren på förekomsten av senskada och ryggproblem, var antalet drabbade hästar inte tillräckligt för att utses till de vanligaste förekommande skadorna. Detta anses ändå ge en korrekt bild av skadefrekvensen hos ridskolehästar eftersom hälta utan fastställd orsak, traumatisk sårskada och hovböld enbart hade sju och åtta ridskolor av 37 som inte hade drabbats. Vilket skiljde sig en del från flera andra skador som hade upp till 19 ridskolor som inte hade drabbats av vissa skador. Enligt vår enkätundersökning hade 60% av ridskolorna inte avyttrat någon ridskolehäst och 65% inte avlivat någon ridskolehäst de senaste två åren. Yngvesson et al. (2019) menade i sin studie att majoriteten av de förkomna skadorna inte var akuta, men en del av skadorna var tillräckligt allvarliga för att kräva en längre period av behandling och vila. Detta stämmer överens med vår enkätundersökning, då antalet avlivningar och avyttringar de senaste två åren hos de deltagande ridskolorna var låg i jämförelse med antalet skadade ridskolehästar. Det indikerar att skadorna inte varit så akuta att hästar har behövts avyttrats eller avlivats.

5.2 Skadeförebyggande åtgärder

Ett varierat arbete främjar hästens fysiska hälsa och hållbarhet (Lönnell et al. 2013). Samtliga ridskolor i vår studie svarade att deras ridskolehästar arbetades på varierat underlag, där ridning på spånflis/sand (figur 3) förekom i störst mängd. En ridskola behöver växla ridunderlag ofta för att hästens rörelseapparat ska utvecklas och förstärkas (Svenska Ridsportförbundet 2021a). Ridskolornas näst mest använda underlag under ett år var fibersand samt sand/grus (figur 3). Detta innebär att flertalet ridskolehästar går på mjuka underlag och hårdare underlag. Beroende på ridskolehästars antal lektionstimmar och uppsittningar kan deras rörelseapparat påverkas både negativt och positivt av att gå på samma mjuka eller hårda underlag. Underlagskonsulter från Svenska Ridsportförbundet (2021b) påpekade att ridskolor med fibersand bör sträva efter att ha ett lägre antal fiberpartiklar i underlaget, det för att hästarna ska vara hållbara en längre tid.

Svenska ridskolor visade sig utifrån enkätundersökningen vara bra på att variera underlag samt att anpassa hästarnas arbete utifrån planering och individualisering av ekipage. Femtio procent av ridskolorna svarade att de har viktgränser. Konsekvenser för oproportionerlig storlek av ryttare till häst kan orsaka skada på

hästen (Clayton et al. 2015). Det innebär att det ur hållbarhetssynpunkt är viktigt att ridskolor tar hänsyn till att individuellt anpassa sina hästars arbete. Majoriteten av ridskolorna som deltog i enkätundersökningen hade tio till 20 uppsittningar per vecka, per häst. Hur hästens arbetsmängd planeras och genomförs innebär många faktorer där hästens välmående och välfärd måste vara i fokus (Svenska Ridsportförbundet 2021a; 2021b).

Den individuella anpassningen av träningsupplägg och foderstat är en väsentlig del av hästhållningen för att förebygga skador enligt Lönnell (2016). Det anpassade träningsupplägget stämmer överens som förebyggande åtgärd utifrån enkätundersökningen. Respondenterna angav kommentarer som betonade vikten av att ridskolepersonalen vidareutbildade ridskolehästarna, dokumenterade deras arbetsmängd, varierade arbetet för ridskolehästarna samt gav hästarna viloperioder utifrån deras individuella behov. Enkätundersökningen fick överraskande nog inte svar eller kommentarer gällande ridskolehästarnas foderstat, enbart en kommentar om kompletterande tillskott angavs som förebyggande åtgärd. Detta kan möjligtvis kopplas till ridskolornas oro inför att ridskoleelever ska uppfatta hästarna som magra när de inte är i överhull, som Yngvesson et al. (2019) beskrev. Powell et al. (2008) framhävde hur hästarnas viktbärande förmåga påverkades av 25% belastning av kroppsvikten, och att desto mer vikten ökade desto mer ömhet och stramhet i musklerna i samband med en högre hjärtfrekvens. Detta kan leda till en ökad skaderisk hos de friska hästarna eftersom en anpassad arbetsmängd är väsentligt för att förebygga skador som exempelvis hälta utan fastställd orsak där hästens leder och ben överbelastas.

Enligt vår enkätundersökning använde minst 50% av ridskolorna regelbundna veterinärbesök/kontroller, equiterapeut, hovslageri, sadelutprovare samt utbildningskontroll som skadeförebyggande åtgärder (figur 7). Åttio procent av ridskolorna svarade att de behandlade utifrån veterinärens behandlingsplan vid förekommen skada och inte efter eget initiativ. När flera av ridskolehästarna är skadade på en och samma ridskola påverkas ridskolan svårt ekonomiskt samt att de friska hästarna får utstå en högre arbetsbelastning (Lönnell et al. 2012). För lite vila i kombination med för hög arbetsbelastning har negativ påverkan på hästens rörelseapparat (Lönnell et al. 2012). På så vis kan det bli en negativ spiral om en ridskola inte arbetar med det skadeförebyggande arbetet i första hand. Ett alternativ till att öka arbetsbelastningen för friska hästar är att ha mer teorilektioner som en del ridskolor föreslog i vår enkätundersökning. Utifrån tidigare studier och vår studie ses ett samband mellan hästarnas arbetsbelastning och deras viktbärande förmåga, där det verkar vara en högre skadeförekomst när hästarna belastas med en högre procentuell vikt.

Rörelse och stimulans av social kontakt är två av fem delar utifrån hästens behov som krävs för att uppnå en välmående häst (Mellor et al. 2020). Vår enkätundersökning visade att samtliga ridskolor svarade att hästarna var ute i hagen tillsammans i flock. Ur hästvälfärdssynpunkt upplevs det som en positiv aspekt. Ur skadesynpunkt kan det upplevas svårt att uppnå en lagom nivå av skadefrekvens då det ofta förekommer skador vid hagvistelse jämfört med andra orsaker (Darth 2014; Kjellberg et al. 2024). Utifrån vår enkätundersökning framkom det att svenska ridskolor hade vanligast förekommande skador i hage eller i box. Det innebär att ridskolor behöver anpassa hagar noggrant för att förebygga skadefrekvensen och antalet hästar på en och samma yta. Detta för att minimera risken för olycksfall som kan leda till traumatiska sårskador (Darth 2014).

Rangordning och grupperingar både i hage och vid inhysning spelar stor roll i hästarnas vardag och kräver planering och kännedom (Kjellberg et al. 2024). Det innebär att personalen behöver ha god grundkunskap för att skapa en bra miljö för hästarna och förebygga skador (Yngvesson et al. 2019). Utifrån vår studie är det viktigt att ha utbildad personal inom hästinriktning och att det finns skadeförebyggande rutiner. Exempelvis är daglig visitation och lektionsplanering samt kommunikation mellan personal viktiga faktorer som hjälper det skadeförebyggande arbetet långsiktigt.

Genom att kunna läsa av hästens beteende kan många olyckor för både häst och ryttare förebyggas då den som hanterar en häst kan förutse hästens agerande (Yngvesson et al. 2019; Lönnell 2016). Ännu en gång är ridskolechefens eller chefsridlärarens erfarenhet samt utbildning viktig då det har visat sig påverka hästens hälsa och hållbarhet (Lönnell et al. 2012). Det framgick i vår enkätundersökning att välutbildad personal var en viktig förebyggande åtgärd. Genom att ridskolans personal kan agera korrekt och lära ut kunskap om hästen till ridskolans elever kan olycksfall som leder till traumatiska sårskador förhindras. Enligt enkätundersökningen var ridskolornas största målgrupp barn (figur 4). Det är en målgrupp som troligtvis besitter lite hästkunskap. Därför är ridskolans personal och förmedlandet av kunskap en mycket viktig aspekt av det skadeförebyggande arbetet inom ridskoleverksamheter. Det skadeförebyggande arbetet och kompetensen som krävs är viktigt i relation till samhällets acceptans för ridsporten, det så kallade "*social license to operate*" (Svenska Ridsportförbundet 2023). Alla inom hästnäringen bär ett stort ansvar att agera korrekt, ta hänsyn till hästarnas hälsa och ta ansvar för att besitta så mycket kunskap som möjligt för att bidra till en god hästvälfärd. Kompetens och erfarenhet inom hästhållning och ridsport bidrar till trygghet i ridskoleverksamheten. Ur globala målen 4 "*God Utbildning*" framställs vikten av utveckling och färdighetsträning i arbetslivet. Ridskolepersonalens kompetens och utbildning bidrar därför till en mer hållbar ridskola. Arbetslivserfarenhet och utbildning möjliggör spridning av kunskap för

att framtida generationer ska kunna upprätthålla en etisk och hållbar hästhållning. För att ridskolor ska ha en plats i samhället i framtiden utifrån "*social license to operate*" är det viktigt att hästhållningen baseras på beprövad erfarenhet och forskning.

Enligt enkätundersökningen hade majoriteten av ridskolorna stora hästar samt ponnyer i kategori D. Medelåldern på ridskolehästarna var enligt ridskolorna 14 år, vilket var högre än ridskolorna med få försäkringsfall i SLU:s fältstudie 2006 som hade 12,7 år som medelålder (Egenvall et al. 2009; Lönnell et al. 2012). I fältstudien användes ridskolehästens medelålder som ett mått på deras hållbarhet, vilket indikerade på en ökad hållbarhet hos dagens ridskolehästar. Däremot visade det sig att ridskolehästens ålder var relaterad till skadefrekvensen för till exempel artros och strålbenshälta (Egenvall et al. 2010). Detta kan betyda att ridskolehästarnas generella hållbarhet har ökat under senare år, men att det finns skaderisker med äldre ridskolehästar som behöver beaktas. För att hålla en äldre häst hållbar behövs kunskap om det förebyggande arbetet för dessa skador och en allmän kompetens om den åldrande hästen. Ridskolor med få försäkringsfall i SLU:s fältstudie 2006 använde sig av hästar över 21 år samtidigt som de minskade arbetsmängden för äldre hästar (Egenvall et al. 2009; Lönnell et al. 2012). Detta är en mycket viktig faktor i det skadeförebyggande arbetet för den åldrande hästen som behöver beaktas i takt med att svenska ridskolehästars medelålder ökar.

Enligt vår studie var 70% av de svenska ridskolehästarna importerade, samtidigt som forskning visade en bättre hållbarhet hos svenska varmblodiga ridhästar (Lönnell et al. 2012). Detta är viktigt att ha i beaktning när ridskolor köper nya hästar även om den svenska marknaden för hästar är något begränsad i dagsläget vad gäller lämpliga hästar till överenskomligt försäljningspris. För hästarnas hållbarhet och ridskolans lönsamhet är det således optimalt att hålla nere antalet importerade hästar. Utifrån detta är det önskvärt att en välfungerande ridskolehäst ska vara verksam i mer än tio år. Med bristande hållbarhet och hälsa på hästen är det troligt att hästen inte kommer kunna vara verksam i mer än tio år vilket kommer ha konsekvenser för ridskolan i framtiden, även om inköpspriset är tillfredsställande vid inköp.

5.3 Metodval

Om enkätundersökningen fått större svarsfrekvens än 24,6% motsvarande 37 svar av 150 ridskolor i Sverige hade studien fått en bredare grund. Det hade kunnat ge en tydligare bild över ridskolehästars skadefrekvens. Ett annat studentarbete utförde en enkätundersökning och fick endast in fem svar av 15 kontaktade ridskolor, resultatet var svårt att utläsa utifrån på grund av låg svarsfrekvens (Eriksson 2011). Vår studie fick fler svar i enkätundersökningen, vilket ökade trovärdigheten trots att det var önskvärt med högre svarsfrekvens för att uppnå en mer korrekt bild av svenska ridskolor. Resultatet utifrån vår studie hade samma riktning som andra större studier, exempelvis Yngvesson et al. (2019) och Penell et al. (2005), angående vilka skador som var vanligast. Vilket ökade trovärdigheten ytterligare, även om vår enkätundersökning hade en lägre svarsfrekvens än önskat. En anledning till den låga svarsfrekvensen kan vara att ridskolor bedömde att enkäten var för tidskrävande eller svår att besvara. Flera anledningar som påverkade svarsfrekvensen kan vara att ridskolorna hade för liten andel dokumentation över sina ridskolehästar eller att de inte hade intresse att delta i studien. För att öka svarsfrekvensen hade enkätundersökningen kunnat skickats ut tidigare och hade då haft större potential att nå flera ridskolor. Troligen hade ridskolor haft mer tid på sig för att besvara enkäten vilket hade kunnat öka svarsfrekvensen. Tidigare utskick av enkäten hade möjliggjort mer bearbetning av frågorna, vilket hade skapat bättre förutsättningar för att kunna se en korrelation mellan respondenterna och skador samt skadeförebyggande åtgärder. Tidigare bearbetning av enkätundersökningen hade även inneburit tid för en statistisk analys av frågorna i samarbete med en extern analytiker då svaren var anonyma.

Önskvärt hade varit om ridskolorna inte hade svarat på enkätstudien anonymt. Om ridskolorna inte varit anonyma hade de kunnat besvara flera frågor, där det kunnat dras flera samband mellan svaren på enkäten. Exempelvis vid fråga angående inhysning, där det hade varit intressant att veta antalet skadade hästar i respektive inhysningsform. Enkätundersökningen bearbetades kontinuerligt och vid första utskicket var det några svarsalternativ som inte gick att besvara eller välja, vilket gav några missvisande svar. Som ett komplement till enkätundersökningen hade intervjuer med ridskolor på plats eller via telefonsamtal troligtvis kunnat ge möjlighet till ett starkare samband mellan ridskolornas träningsupplägg och skadehistorik. För framtida studier är korrelationen mellan skador på svenska ridskolehästar och skadeförebyggande åtgärder relevanta att undersöka, vilket inte kunde utföras med den enkätundersökning som utfördes.

5.4 Förslag till vidare studier

Förslag till vidare studier är att undersöka mer specifikt vilken skada hästarna drabbas av i relation till underlaget de främst arbetar på. Ett tydligare samband mellan underlag och skada skulle skapa en större möjlighet till att undersöka underlagets relevans utifrån ridskolehästens arbete. Hernlund et al. (2013) beskrev att underlaget hästen arbetar på kräver en god stötdämpning och bra underhåll för att ge goda förutsättningar. Utöver underlaget som ridskolehästarna främst arbetar på hade det varit intressant att vidare undersöka inhysningssystem på ridskolor. Enkätundersökningen visade att det vanligaste inhysningssystemet var box (figur 5). Det hade varit intressant att undersöka närmare varför de deltagande ridskolor föredrar uppstallning i box och inte lösdrift, om det är på grund av ekonomiska skäl eller oro för skador. En till aspekt till valet av inhysningssystem kan vara hur gammal anläggningen är och om det påverkar valet av inhysning. Tillgången till mark kan vara begränsad vilket också kan påverka antalet ridskolor som har möjlighet till lösdrift eller aktiv grupphästhållning. Enkätundersökningen hade med fördel inkluderat en fråga för motivering av valet av inhysningssystem för att öka förståelsen för den höga andelen av uppstallning i box. Detta hade varit en intressant aspekt för det skadeförebyggande arbetet.

Arbetsbelastningen var en faktor som hade varit intressant att få ett högre antal svar på i enkätundersökningen. Utifrån en större svarsfrekvens hade det kunnat kopplats till vilka grupp nivåer som ingick för att hitta samband mellan grupp nivåer och hästens arbetsbelastning och skador. Sambandet mellan specifika skador, arbetsbelastningen samt hästens ålder är intressant att fortsätta undersöka. Ridskolehästens ålder är en väsentlig faktor att fortsätta undersöka i enlighet med Egenvall et al. (2010) studie, för att skapa vidare förståelse för i vilken ålder ridskolehästar tenderar att drabbas av olika skador.

Enkätundersökningen behandlade en del skadeförebyggande åtgärder där ridskolor kunde skapa en generell bild av vilka åtgärder som regelbundet användes (figur 8). En vidare studie hade med fördel kunnat undersöka åtgärderna mer ingående för att skapa större förståelse för deras påverkan i det skadeförebyggande arbetet. För att ha fått en mer korrekt bild på de skadeförebyggande åtgärderna i vår studie borde frågor angående intervall på åtgärderna samt kompetensen på de som utfört åtgärderna funnits med. Det är möjligt att regelbundna veterinärbesök och hovlageri-arbete kan vara förebyggande då hältor utan fastställd orsak samt hovbölder kan upptäckas i tid. Det är dock inte alltid tillräckligt för att förebygga skadorna, då det finns flera faktorer som kan orsaka skadorna.

5.5 Slutsats

Slutsatsen är att hälta utan fastställd orsak, traumatisk sårskada och hovböld är de tre vanligaste skadorna på svenska ridskolehästar.

Skadeförebyggande åtgärder som ridskolor kan implementera är att ha utbildad personal, dokumentera och anpassa hästarnas arbetsmängd samt inkludera ett varierat arbete för ridskolehästarna i den dagliga verksamheten. Utöver detta kan ridskolor fokusera på säker utformning av hagar och stallmiljö samt att planera in viloperioder för ridskolehästarna. En annan viktig aspekt i det skadeförebyggande arbetet är ridskolehästarnas hull i relation till deras vikt bärande förmåga.

Vidare studier krävs för att förtydliga sambandet mellan de vanligaste skadorna på ridskolehästar enligt denna studie, och vilket specifikt förebyggande arbete som behövs i ridskoleverksamheten.

Referenser

Litteratur

- Alveheim Känsälä, N. (2015). *Scenarier för rekrytering av ridskolehästar år 2020*. (Examensarbete K47). Sveriges lantbruksuniversitet, fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap, institutionen för anatomi, fysiologi och biokemi. https://stud.epsilon.slu.se/8142/7/alveheim_kansala_n_150629.pdf
- Clayton, H.M., Dyson, S., Harris, P. & Bondi, A. (2015). Horses, saddles and riders: Applying the science. *Equine Veterinary Education*, 27 (9), 447–452. <https://doi.org/10.1111/eve.12407>
- Darth, A.C. (2014). *Identifying causes and preventing injuries to horses*. (Examensarbete 575). Sveriges lantbruksuniversitet, institutionen för husdjurens miljö och hälsa. https://stud.epsilon.slu.se/7223/1/Darth_AC_140901.pdf
- Egenvall, A., Lönnell, C. & Roepstorff, L. (2009). Analysis of morbidity and mortality data in riding school horses, with special regard to locomotor problems. *Preventive Veterinary Medicine*, 88 (3), 193–204. <https://doi.org/10.1016/j.prevetmed.2008.10.004>
- Egenvall, A., Lönnell, C., Johnston, C. & Roepstorff, L. (2010). Orthopaedic health status of horses from 8 riding schools - a pilot study. *Acta Veterinaria Scandinavica*, 52(1):50. <https://doi.org/10.1186%2F1751-0147-52-50>
- Eklund, S. (2018). *Ryttarens inverkan på symmetrin i hästens rörelsemönster vid lätttridning*. (Examensarbete 2018:49). Sveriges lantbruksuniversitet, fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap, institutionen för kliniska vetenskaper. https://stud.epsilon.slu.se/13595/11/eklund_s_180717.pdf
- Eriksson, L. (2011). *Ridskolehästens hållbarhet – hur länge stannar hästarna i verksamheten?*. (Examensarbete 2011: K12). Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap, institutionen för anatomi, fysiologi och biokemi, Hippologenheten. https://stud.epsilon.slu.se/2532/1/eriksson_l_110503.pdf
- Globala målen. (2022). Mål 4: “God utbildning för alla” <https://www.globalamalen.se/om-globala-malen/mal-4-god-utbildning-alla/>. [24-05-30]
- Hästnäringens Nationella Stiftelse. (2017). *Hästskattningarna 2004 och 2010 - En analys utifrån näringens perspektiv*. (Rapport). Hästnäringens Nationella Stiftelse och Statens Jordbruksverk.
- Iversby, M. & Söderby, M. (2020). *Ridskolehästens välfärd - En jämförelsestudie om inhysningssystem kopplat till hästens behälsa och skador*. (Examensarbete

- K116). Sveriges Lantbruksuniversitet. Hippologenheten.
[iversby_m_soderby_m_200917.pdf \(slu.se\)](https://pub.epsilon.slu.se/8895/1/iversby_m_soderby_m_200917.pdf)
- Kjellberg, L., Dahlborn, K., Roepstorff, L. & Morgan, K. (2024). Frequency and nature of health issues among horses housed in an active open barn compared to single boxes—A field study. *Equine Veterinary Journal*.
<https://doi.org/10.1111/evj.14054>
- Lönnell, C. (2012). Yard Differences in Training, Management and Orthopedic Injury In Showjumping, Riding School, and Thoroughbred Race Horses. *Faculty of Veterinary Medicine Department of Clinical Sciences*, Uppsala.
https://pub.epsilon.slu.se/8895/1/lonnell_c_20120517.pdf
- Lönnell, C., Roepstorff, L. & Egenvall, A. (2012). Variation in equine management factors between riding schools with high vs. low insurance claims for orthopaedic injury: A field study. *The Veterinary Journal*, 193 (1), 109–113.
<https://doi.org/10.1016/j.tvjl.2011.11.003>
- Lönnell, C., Bröjer, L., Nostell, K., Hernlund, E., Roepstorff, L., Tranquille, C.A., Murray, A.C., Oomen, A., Van Weeren, R., Bitchsnau, C., Montavon, S., Weishaupt, N.A. & Egenvall, A. (2013). Variation in training regimens in professional showjumping yards. *Equine Veterinary Journal*, 46 (2), 233-238.
<https://doi.org/10.1111/evj.12126>
- Lönnell, C. (2016). *Träna Hästen för framgång och hållbarhet*. Massolit förlagsgrupp AB.
- Magnusson, L.E. (1973). Hälsoinventering på svenska ridskolor. *Svensk Veterinärtidning*. 36, 164-174.
- Mellor, D.J., Beausoleil, N.J., Littlewood, K.E., McLean, A.N., McGreevy, P.D., Jones, B. & Wilkins, C. (2020). The 2020 Five Domains Model: Including Human–Animal Interactions in Assessments of Animal Welfare. *Animals*. 10(10).
<https://www.mdpi.com/2076-2615/10/10/1870>
- Penell, J.C., Egenvall, A., Bonnett, B.N., Olson, B. & Pringle, J. (2005). Specific causes of morbidity among Swedish horses insured for veterinary care between 1997 and 2000. *The Veterinary Record*. 157, 470-477.
<https://doi.org/10.1136/vr.157.16.470>
- Persson, M. (1976). Hästhälsokontrollen klar! - Räddar ridskolornas ekonomi och ändrar uppfödarnas inriktning?. *Ridsport*. 18, 4-5.
- Powell, D., Bennett-Wimbush, K., Peeples, A. & Duthie, M. (2008). Evaluation of Indicators of Weight-Carrying Ability of Light Riding Horses. *Journal of Equine Veterinary Science*, 28 (1), 28-33.
<https://doi.org/10.1016/j.jevs.2007.11.008>
- Ross, M.W. (2011). Chapter 3 - Anamnesis (History). In: Ross, M.W. & Dyson, S.J. (eds.) *Diagnosis and Management of Lameness in the Horse (Second Edition)*.

Saint Louis: W.B. Saunders, 3–8. <https://doi.org/10.1016/B978-1-4160-6069-7.00002-X>

- Statens Jordbruksverk. (2005). *Kartläggning och analys av hästverksamheten i Sverige*. (Rapport 2005:5). Statens Jordbruksverk. https://www2.jordbruksverket.se/webdav/files/SJV/trycksaker/Pdf_rapporter/ra05_5.pdf [2024-03-20]
- Ventorp, M. & Michaneck, P. (2001). *Att bygga häststall – en idéhandbok*. Alnarp: SLU, förvaltningsavdelningen.
- Yngvesson, J., Rey Torres, J.C., Lindholm, J., Pättiniemi, A., Andersson, P. & Sassner, H. (2019). Health and body conditions of riding school horses housed in groups or kept in conventional tie-stall/box housing. *Animals: an Open Access Journal from MDPI*, 9 (3), 73. <https://doi.org/10.3390/ani9030073>

Faktablad & Tidningsartiklar

- Häst & Ryttare. (2021). Fem steg till hästens välfärd. *Häst & Ryttare*, 2021-12-18. <https://hastochryttare.prenly.com/p/hast-ryttare/2021-12-18/a/fem-steg-till-hastens-valfard/1895/478355/25069405> [2024-03-20]
- Svenska Ridsportförbundet. (2015). *Framtidens Ridskola - riktlinjer för ridskoleverksamhet*. [Broschyr]. <https://www.sisuforlag.se/wp-content/uploads/2019/11/17043-framtidens-ridskola-2015-lr.pdf>
- Svenska Ridsportförbundet. (2017). *Strategidokument för framtidens ridskola – ridskola 2025*. [Broschyr]. https://ridsport.se/download/18.210c8f2d181d1e5667c33c/1657096197450/Ridskola2025_webb.PDF
- Svenska Ridsportförbundet. (2021a). *Ridbaneunderlag - En Guide*. [Broschyr]. Svenska Ridsportförbundet och SLU. https://ridsport.se/download/18.668095dd18b37ce3f9036983/1697613523158/ridunderlag_guide_2021_oktober.pdf [2024-03-23]
- Svenska Ridsportförbundet. (2021b). *Välkommen till ridskolan!* [Broschyr]. Svenska Ridsportförbundet. https://ridsport.se/download/18.18b84cc918238ea714fbc/1658826418207/ridskolebroschyr_20sid-3.pdf [2024-03-20]
- Svenska Ridsportförbundet (2023). *Svenska Ridsportförbundet tar täten för hästvälfärd och säkerhet*. [Svenska Ridsportförbundet tar täten för hästvälfärd och säkerhet | Svenska Ridsportförbundet](https://www.sisuforlag.se/wp-content/uploads/2023/04/Svenska-Ridsportforbundet-tar-taten-for-hastvalfard-och-sakerhet.pdf) [2024-04-12]

Personliga meddelande

Cecilia Lönnell, Veterinär. Tequi, 2024-05-05. Personligt meddelande.

Författarens tack

Tack till ridskolorna som valt att delta i denna studie!

Extra stort tack till vår handledare Miia Riihimäki samt biträdande handledare Cecilia Lönnell för ert stöd och stora engagemang.

Bilaga 1 - Enkät

Skador och skadeförebyggande arbete för Svenska Ridskolehästar

1. **Denna enkät är en del av ett studentarbete från Hippologprogrammet på SLU. Svaren bidrar till att ta reda på vilka skador som främst drabbar svenska ridskolehästar samt hur ridskolor kan arbeta med att förebygga skador. Tack för din medverkan! Alla svar är anonyma och ridskolorna är slumpmässigt utvalda.**

Antal ridskolehästar i verksamheten?

- 1-10 st
- 11-20 st
- 21-30 st
- 31-40 st
- 41-50 st
- Över 50 st

2. **Vilken är lägsta ålder på ridskolehästarna?**

3. **Vilken är medelålder på ridskolehästarna?**

4. **Vilken är högsta ålder på ridskolehästarna?**

5. Hur många ponnyer och hästar finns i verksamheten? Svara med antal för hästar över 148cm samt antal per kategori för ponny.

6. Hur länge är en välfungerande ridskolehäst verksam hos er?

- 2-5år
 6-9år
 10-14år
 Mer än 15år

7. Vilka/vilket underlag vid ridning är det primära för ridskolehästarna? Kryssa i den procentsats som motsvarar den mängd på årsbasis.

	Upp till 25%	25-50%	50-75%	Över 75%
Fibersand	☐	☐	☐	☐
Spånflis & sand	☐	☐	☐	☐
Sand & grus	☐	☐	☐	☐
Asfalt- & grusvägar	☐	☐	☐	☐
Gräs	☐	☐	☐	☐
Skogsunderlag	☐	☐	☐	☐

8. Kryssa i de kategorier av ryttare som finns representerade på er ridskola.

	Vuxna	Barn	Ungdomar	Vuxna, Barn & Ungdomar	Barn och Ungdomar	Vuxna och Barn	Vuxna och Ungdomar
Ridlekis	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nybörjare	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ridvana	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
-	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Grundnivå	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Spetsgrupp	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

9. Hur stor är arbetsmängden för en ridskolehäst som förväntas gå fullt ut i verksamheten per vecka?

- 10-20 uppsittningar per vecka
 21-30 uppsittningar per vecka
 31-40 uppsittningar per vecka
 Mer än 40 uppsittningar per vecka

10. Hur stor andel av hästarna i verksamheten är importerade? Svara gärna i uppskattad procentsats.

11. Hur lång introduktion har nyinköpta hästar in till verksamheten? Specificera för ponnyer under 148cm samt hästar över 148cm.

12. Har ni någon vikt-eller längdgräns på er ridskola?

Vilket inhysningssystem använder ni?

13. Lösdrift
 Box
 Active Stable
 Spilta

14. Har ridskolehästarna hagvistelse enskilt eller i grupp?

15. Hur många timmar vistas de i hagen?

16. Uppstår skador på ridskolehästarna av olycksfall vid ridning eller olycksfall i hage/stall?

- Olycksfall i hage eller stall
 Olycksfall vid ridning

17. Vilka av dessa skador har förekommit under de två senaste åren på ridskolehästarna och i vilken utsträckning?

	1-2 hästar	Mindre än 25% av ridskolehästarna	25-50% av ridskolehästarna	Mer än 50% av ridskolehästarna
Hälta utan fastställd orsak	☐	☐	☐	☐
Hovböld	☐	☐	☐	☐
Hovrelaterad hälta	☐	☐	☐	☐
Ledinflammation Has	☐	☐	☐	☐
Ledinflammation Knä	☐	☐	☐	☐
Ledinflammation Kotled	☐	☐	☐	☐
Traumatisk sårskada	☐	☐	☐	☐
Senskada	☐	☐	☐	☐
Ryggproblem	☐	☐	☐	☐
Överben / Periostit	☐	☐	☐	☐
Glidledsinflammation / Spatt	☐	☐	☐	☐

18. Förekommer andra skador (OBS ej sjukdomar) som inte är nämnda ovan? I vilken utsträckning?

19. Hur många hästar har vilat i minst två månader på grund av en skada som nämns ovan dom senaste två åren? Specificera antal ponnyer under 148cm samt hästar över 148cm.

20. Hur många hästar har tagits ut ur verksamheten permanent på grund av skada som nämns ovan de senaste två åren? Specificera antalet ponnyer under 148cm samt för hästar över 148cm.

21. Hur många ridskolehästar har avlivats de senaste två åren på grund av skada som nämns ovan?

22. Har de skadade hästarna haft upprepade problem med en och samma skada? (Om JA fyll i vilken skada samt hur ni försökt förebygga skadan.)

23. För vilka av följande tjänster finns regelbundna besök/kontroller som förebyggande arbete för skador?

- Veterinärbesök/Vetcheck
- Equiterapeut eller Osteopat
- Hovslagare
- Sadelutprovare/Sadelmakare
- Utbildningskontroll

24. Har ridskolan rutiner för förebyggande arbete gällande skador som inte är nämnda ovan? I så fall hur ser dessa ut?

25. Vilken utbildningsnivå samt hur många verksamma år har ridskolechefen/chefsridläraren ?

26. Om hullbedömning utförs, vilken problematik är vanligast?

- Underhull
- Ingen problematik, normalt hull enligt Hennekeskalan
- Överhull

27. Vilka rutiner finns för hästar som visar symptom på skada eller trötthet?

28. Om en häst blir skadad – utgår det från veterinärens
behandlingsplan eller tas egna initiativ?

- Enligt veterinären
- Egna initiativ

29. Vilka konsekvenser drabbas ridskolan av när verksamhetens hästar blir skadade?

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver godkänna publiceringen. Om du kryssar i **JA**, så kommer fulltexten (pdf-filen) och metadata bli synliga och sökbara på internet. Om du kryssar i **NEJ**, kommer endast metadata och sammanfattning bli synliga och sökbara. Även om du inte publicerar fulltexten kommer den arkiveras digitalt. Om fler än en person har skrivit arbetet gäller krysset för samtliga författare. Du hittar en länk till SLU:s publiceringsavtal på den här sidan:

- <https://libanswers.slu.se/sv/faq/228316>.

JA, jag/vi ger härmed min/vår tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.